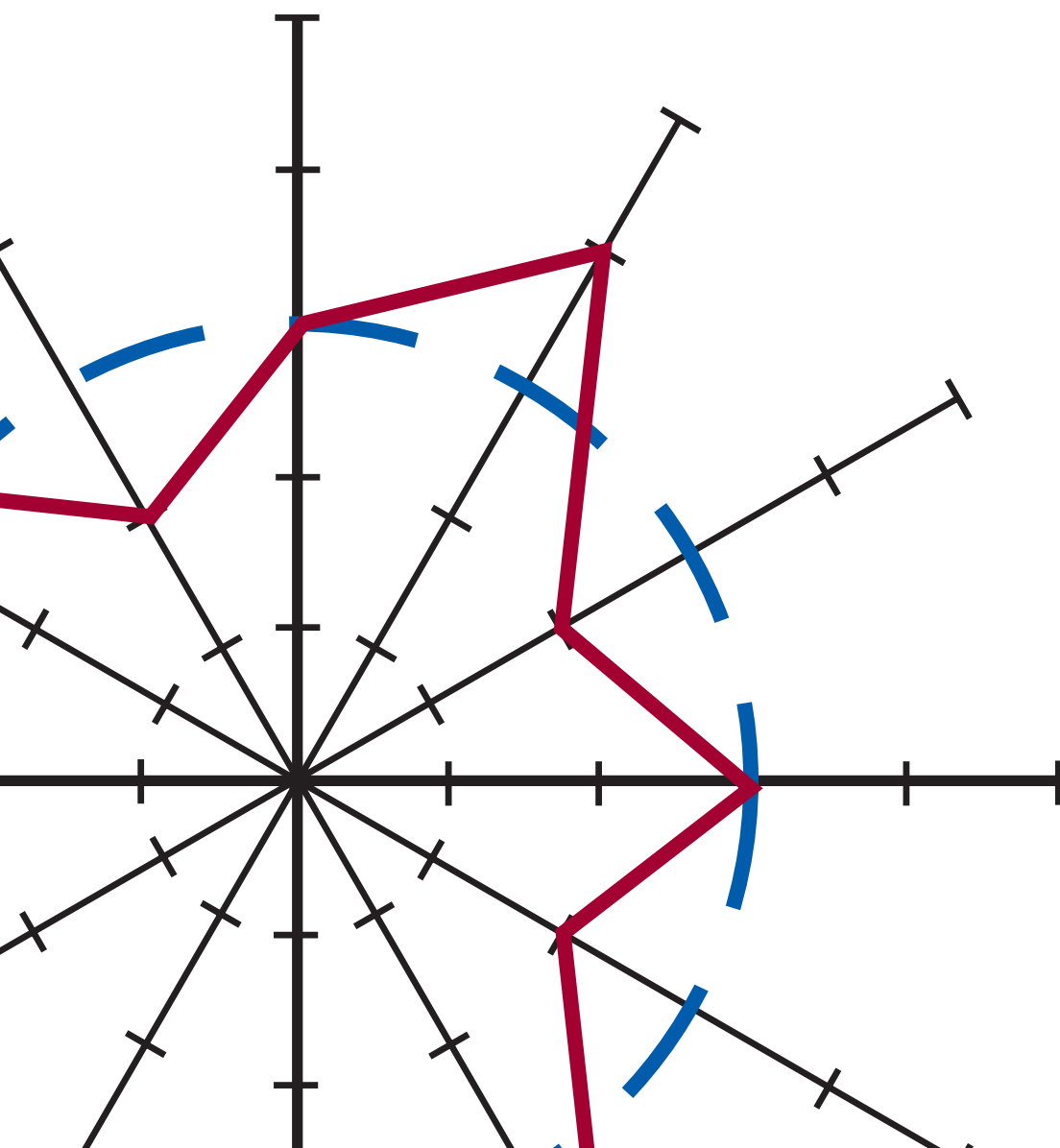

FINANSIELL PROFIL

TRANÅS KOMMUN 2021–2023

En finansiell jämförelse av kommunerna
i Jönköpings län

KommunForskning
i Västsverige

Innehåll

Inledning – syfte med rapporten	3
Finansiell analys av kommunerna i Jönköpings län	4
Så tolkar du den finansiella profilen!	14
Förklaringar av de fyra perspektiven och de finansiella nyckeltalen	15
Finansiell profil över kommunen 2021–2023	16
Finansiella profiler 2021–2023	22
Finansiella nyckeltal 2023	26
Koncernanalys	28

Inledning – syfte med rapporten

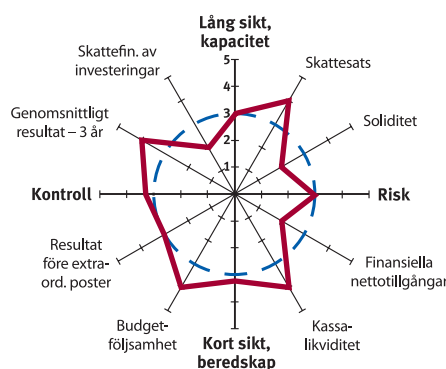
Denna rapport är ett komplement till den traditionella finansiella eller ekonomiska analys som återfinns i varje kommuns årsredovisning. Till skillnad från den traditionella analysen i årsredovisningen, som huvudsakligen beskriver utvecklingen över tid, fokuserar denna rapport i första hand på att analysera var din kommun befinner sig finansiellt och hur den har utvecklats i förhållande till övriga 12 kommuner i Jönköpings län de senaste tre åren.

Jämförelsen bygger på en speciellt framtagen finansiell profil. Den är konstruerad som ett poläradiagram. Diagrammet innehåller, som beskrivs närmare i rapporten, dels fyra finansiella perspektiv, dels åtta finansiella nyckeltal som är viktiga ur en kommuns finansiella horisont. De fyra perspektiven är långsiktig betalningsberedskap eller kapacitet, kortsiktig betalningsberedskap, riskförhållande samt kontroll över den finansiella utvecklingen.

De finansiella nyckeltalen är sådana nyckeltal som är vanligt förekommande inom kommunsektorn. En närmare beskrivning av den finansiella profilen görs på sidorna 14–15.

Inledningsvis i rapporten redovisas en traditionell finansiell analys av hur kommunerna i Jönköping har utvecklats finansiellt under perioden 2021–2023. Analysen kretsar kring de finansiella nyckeltal som används i den finansiella profilen längre fram i rapporten.

Därefter följer en beskrivning och förklaring av den finansiella profilen och av de nyckeltal och perspektiv som ingår i den. I anslutning till detta görs en genomgång av just din kommuns finansiella ställning och utveckling under 2021–2023. Analysen fokuserar på att jämföra kommunens utveckling gentemot den genomsnittliga utvecklingen för Jönköpings läns kommuner under samma period. Detta görs både via traditionella finansiella nyckeltal och med hjälp av den finansiella profil som tidigare har beskrivits. Målsätt-

ningen är att belysa starka och svaga finansiella sidor hos kommunen.

Sedan följer en redovisning av samtliga Jönköpings läns kommuners finansiella profiler för 2023. Därefter redovisas ett antal finansiella nyckeltal för 2023 sorterad per kommun i bokstavsordning.

Allra sist i rapporten följer en koncernanalys med utgångspunkt från en koncernprofil.

Hans Petersson
Kommunforskning i Västsverige

Finansiell analys av kommunerna i Jönköpings län

Det genomsnittliga resultatet i förhållande till verksamhetens kostnader i Jönköpings län uppgick till 1,8% under 2023. Mellan 2021 och 2023 försvagades resultatnivån med 3,5 procentenheter. Efter några finansiellt goda år befinner sig många av kommunerna i Jönköping återigen på samma resultatnivåer som före pandemin. Investeringarna i anläggningstillgångar ökade stadigt under de tre granskade åren. Skattefinansieringsgraden för investeringarna var dock relativt låg under 2023, endast 65%. Det innebar en tydlig försvagning jämfört med 2021 och 2022, vilket både berodde på en försämring av resultatet och en ökning av investeringsvolymen.

Syfte med denna analys är att kortfattat beskriva den genomsnittliga finansiella utvecklingen och ställningen under perioden 2021 till 2023 bland de tio kommunerna som ingår i Jönköpings län. Analysen ska ses som ett komplement till den finansiella profil som presenteras längre fram i denna rapport.

Kommunerna i Jönköpings län

I Jönköpings län ingår tretton kommuner. Dessa är Aneby, Eksjö, Gislaved, Gnosjö, Habo, Jönköping, Mullsjö, Nässjö, Sävsjö, Tranås, Vaggeryd, Vetlanda och Värnamo. De 13 kommunerna omsatte under 2023 cirka 31 miljarder kr. Balansomslutningen uppgick till 32 miljarder kr. Kommunerna investerade för 3,7 miljarder. Den klart största kommunen är Jönköping som omsatte 12 miljarder och hade en balansomslutning på 13 miljarder.

Reviderade redovisningsprinciper för bland annat leasing

Under de senaste åren har flera kommuner i länet implementerat rekommendation R5 som berör leasingredovisning. Som ett resultat av införandet av R5 har hyres- och leasingavtal i ett antal fall omklassificerats till att vara finansiell leasing. Detta har haft inverkan på några av kommunens finansiella nyckeltal, exempelvis soliditet och finansiella nettotillgångar. I denna analys har inga justeringar gjorts för jämförelseåren, vilket normalt genomförs i kommunens årsredovisning. Orsaken till att inga retroaktiva ändringar genomförs i analysen är att det skulle kräva ett mycket omfattande arbete. Det som dock är positivt med att allt fler kommuner tillämpar R5 är att jämförbarheten mellan kommunerna ökar. Det kommer öka kvaliteten på denna rapporters analyser.

Resultat före extraordinära poster försvagades

Kommuner ska bedriva sin ekonomi och verksamhet enligt god ekonomisk hushållning. En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv är att balansen mellan kommunens löpande intäkter och kostnader är god. Ett viktigt mått på balansen mellan de löpande intäkterna och kostnaderna är resultat före extraordinära poster. Benämns också som resultat efter finansiella poster. För att resultat före extraordinära poster ska bli jämförbar mellan kommunerna har resultatet relaterats till verksamhetens kostnader.

Resultat före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens kostnader bör ligga mellan 3% och 4% över en längre

tidperiod. Med en sådan resultatnivå klarar en genomsnittlig kommun av att likvidfinansiera större delen av sina investeringar med skatteintäkter, vilket i sin tur leder till att kommunen kan behålla sin finansiella handlingsberedskap på kort och lång sikt i form av likviditet och soliditet. För expansiva kommuner med stor investeringsvolym bör resultatet i de flesta fall ligga på mellan 4% och 6% om kommunens finansiella handlingsutrymme ska behållas. För kommuner med befolkningsminskning kan det däremot räcka med 2–3% i resultat.

Det genomsnittliga resultatet före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens kostnader i länet uppgick till 5,3% under 2021. Det förbättrades under 2022 till 5,5%, för att 2023 försvagas till 1,8%. Det innebar en försvagning under perioden med 3,5 procentenheter under perioden. Mellan 2022 och 2023 försvagades resultatet med 3,7 procentenheter.

De viktigaste förklaringarna till den försvagade resultatnivån under perioden var kraftigt höjda pensionskostnader och prisökningar som i kombination med höga räntor gav tuffare ekonomiska förutsättningar. Ytterligare en förklaring till försvagningen var att pandemin för Covid-19 inte påverkade verksamheten under 2023 i samma utsträckning som den gjorde under 2021 och 2022. Verksamheten normaliserades, vilket innebar ökade kostnader och minskade statsbidrag under perioden.

Resultat före extraordinära poster*

Procent	2021	2022	2023	Snitt 21–23	Förändr 21–23
Habo	11,4	9,6	8,5	9,8	-2,9
Tranås	3,0	2,5	3,7	3,1	0,7
Vaggeryd	6,5	9,5	3,3	6,4	-3,2
Sävsjö	5,2	4,5	3,2	4,3	-2,0
Vetlanda	7,2	6,3	2,5	5,3	-4,7
Jönköping	6,7	6,5	2,4	5,2	-4,3
Mullsjö	3,7	5,5	1,9	3,7	-1,8
Nässjö	2,3	4,8	1,7	2,9	-0,6
Värnamo	4,9	5,1	1,5	3,8	-3,4
Eksjö	5,0	4,8	1,4	3,7	-3,6
Gislaved	5,5	3,8	-0,6	2,9	-6,1
Aneby	3,5	7,8	-1,1	3,4	-4,6
Gnosjö	3,8	0,4	-5,4	-0,4	-9,2
Medel	5,3	5,5	1,8	4,2	-3,5

* Resultat före extraordinära poster relaterat till verksamhetens kostnader.

Högst resultat före extraordinära poster i relation till verksamhetens kostnader under år 2023 redovisade Habo med 8,5%. Därefter följde Tranås med 3,7% och på tredje plats kom Vaggeryd med 3,3%. Därefter kom Sävsjö med 3,2% och Vetlanda med 2,5%.

Lägst resultat före extraordinära poster redovisade Gnosjö med -5,4%. Näst lägst resultat hade Aneby med -1,1%. Dessa två kommuner följdes av Gislaved med -0,6%, Eksjö med 1,4% och Värnamo med 1,5%.

Den genomsnittliga resultatnivån i länet under de tre senaste åren låg på 4,2% per år, vilket kan betraktas som god ekonomisk hushållning ur ett generellt perspektiv, nämligen att skatteintäkterna över en längre tidsperiod klarar av att finansiera merparten av kommunernas investeringar. Konsekvensen av ett resultat på 4,2% blir att kommunernas skuldsättning hålls under kontroll och framtida finansiellt handlingsutrymme förblir oförändrad eller förbättras. Nivån på 4,2% är dock ett medelvärde för länet. När det gäller den genomsnittliga resultatnivån och även övriga nyckeltal i rapporten är variationen stor i länet. Det skall man vara medveten om, när genomsnittet studeras i rapporten.

Högst genomsnittligt resultat under de tre senaste åren redovisade Habo med mycket goda 9,8% i genomsnitt per år. Även Vaggeryd, Vetlanda, Jönköping, Sävsjö, Värnamo, Eksjö, Mullsjö, Aneby, Tranås, Nässjö och Gislaved redovisade goda resultatnivåer under perioden. Deras resultat var 2,9% eller starkare i genomsnitt per år. Lägst genomsnittligt resultat under de tre senaste åren redovisade Gnosjö med -0,4%.

Samtliga kommuner i Jönköpings län, förutom Tranås, försvagade sitt resultat före extraordinära poster mellan 2021 och 2023. Störst försvagning redovisade Gnosjö, Gislaved, Vetlanda, Aneby och Jönköping.

Högre investeringsvolym under perioden

Investeringsvolymen är viktig att lyfta fram i analysen. Detta, eftersom investeringarnas storlek till viss del förklarar utvecklingen för flera balansräkningsorienterade nyckeltal, som exempelvis kassalikviditet, soliditet och finansiella nettotillgångar.

Med ”investering” avses årets anskaffning av kommunens immateriella och materiella anläggningstillgångar. De finansiella anläggningstillgångarna inkluderas ej i begreppet ”investering” i denna rapport.

För att investeringsvolymen ska bli jämförbar mellan kommunerna har investeringarna relaterats till verksamhetens nettokostnader. En genomsnittlig svensk kommun ligger för närvarande under en längre period, runt 12–14%, när det gäller detta nyckeltal. Variationerna mellan enskilda år är dock oftast stora. Det gäller speciellt i mindre kommuner, där större investeringsobjekt kraftigt påverkar de enskilda åren. Nyckeltalet kan också påverkas om en kommun har mycket av sin investeringstyngda verksamhet i bolagsform.

Investeringsvolymen i Jönköpings län var relativt hög under den granskade perioden. Genomsnittsvärdet i länet för investeringarna relaterat till verksamhetens nettokostnader uppgick till 9% för 2021. Under 2022 ökade nyckeltalet till

12%, för att 2023 öka till 14%. Det gav ett genomsnittligt värde för länet på 11% per år under perioden. En genomsnittlig investeringsvolym på 11% per år mellan 2021 och 2023 för kommunerna i Jönköpings län överensstämmer väl med andra kommungrupper där finansiella profiler också har tagits fram. Det flesta grupper eller län ligger runt 10–12% per år, förutom förortskommuner och storstäder som i allmänhet ligger på en högre investeringsvolym.

Investeringsnivån kommer troligtvis att vara konstant hög under de kommande åren i kommunsektorn. Det beror bland annat på att många verksamhetsfastigheter byggdes under 1960- och 1970-talen och att dessa nu behöver renoveras eller ersättas. Andra förklaringar är att Sveriges befolkning förändras, vilket kräver nyinvesteringar i bland annat äldreboende. Kommunerna har också ett behov att reinvestera sin infrastruktur och VA-verksamhet. En ökad investeringsvolym innebär ökade driftkostnader som kommer att ta allt större utrymme i kommunernas finansiella handlingsutrymme.

Investeringsvolym 2021–2023 *

Procent	2021	2022	2023	Snitt 21-23
Habo	20	30	38	29
Värnamo	12	16	24	17
Gnosjö	12	25	14	17
Jönköping	17	16	16	16
Vaggeryd	6	13	14	11
Sävsjö	6	11	13	10
Vetlanda	11	8	11	10
Gislaved	8	10	11	10
Tranås	7	7	8	7
Mullsjö	3	5	13	7
Nässjö	5	6	7	6
Aneby	4	4	5	4
Eksjö	4	3	4	4
Medel	9	12	14	11

* Investeringar i relation till verksamhetens nettokostnader.

Investeringsvolymerna varierade under perioden kraftigt mellan de enskilda kommunerna. Den kommun som investerade mest i förhållande till sina nettokostnader under 2021–2023 var med Habo med mycket höga 29% per år. Därefter följde Värnamo och Gnosjö med 17% per år och Jönköping med 16% per år. De kommuner som investerade minst var Aneby och Eksjö, som investerade för 4% per år. Av dessa kommuner har Eksjö en hel del investeringstyngd verksamhet i bolagsform, vilket förklarar det låga värdet

Hög, men vikande skattefinansieringsgrad av investeringarna

En viktig del av den finansiella analysen är att studera och analysera finansieringsgraden av investeringarna. När den löpande driften har finansierats, bör en tillräckligt stor andel av skatteintäkterna återstå för att kunna finansiera årets investeringar med för att kommunens finansiella handlingsutrymme ska kunna hållas intakt. Det mäts genom att årets investeringar relateras till de skatteintäkter och generella statsbidrag som återstår när kommunens löpande driftverksamhet har finansierats. Redovisas ett värde på 100 procent eller mer, innebär det att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som genomfördes under året. Det

stärker kommunens finansiella handlingsutrymme. Ett värde högre än 100 procent innebär att skatteintäkter kan användas till att amortera av kommunens skulder och/eller att stärka likviditeten. Ett värde lägre än 100 procent innebär att kommunen är tvungen att finansiera en del av investeringarna med att ta i anspråk likvida medel och/eller via ökning av skulder.

Skattefinansieringsgraden av investeringarna behöver inte alltid ligga runt 100%, utan en lämplig nivå beror lite på vilket finansiellt handlingsutrymme kommunen har. Det finns ett antal kommuner med god finansiell kapacitet och de kan periodvis öka sin skuldsättning. För de flesta kommuner krävs dock en god skattefinansieringsgrad av investeringarna, närmare 100%. Detta för att undvika en ökning av skulderna som kan begränsa framtida skattebetalares möjligheter till konsumtion.

För länets kommuner uppgick den genomsnittliga skattefinansieringsgraden av årets investeringar under de tre åren mellan 2021 och 2023 till 156%, 148% samt 65%. Det gav en genomsnittlig länsskattefinansieringsgrad på 123% per år. Det innebar att kommunerna i genomsnitt kunde finansiera sina investeringar med skatteintäkter, vilket var positivt för länets genomsnittliga finansiella handlingsutrymme. Förklaringen till den ganska stora försvagningen av skattefinansieringsgraden av investeringarna mellan 2022 och 2023 berodde både på ett kraftigt försvagat resultat och en ökad investeringsvolym.

Skattefinansieringsgrad av investeringarna *

Procent	2021	2022	2023	Snitt 21-23
Eksjö	231	348	164	248
Aneby	216	402	81	233
Mullsjö	313	214	60	196
Vaggeryd	243	144	68	152
Nässjö	112	147	72	110
Vetlanda	117	145	67	110
Gislaved	162	108	44	105
Sävsjö	165	77	54	99
Tranås	104	86	99	96
Jönköping	88	97	59	81
Värnamo	99	77	33	70
Habo	99	59	44	67
Gnosjö	83	22	0	35
Medel	156	148	65	123

* Resultat före extraordinära poster plus avskrivningar i relation till investeringar.

Skattefinansieringsgraden varierar, liksom övriga nyckeltal, mellan olika kommuner i länet. Nyckeltalet är både beroende av vilket resultat och vilken investeringsvolym kommunen redovisar. De olika kommunerna befinner sig också i olika investeringsfaser, vilket gör att skattefinansieringsgraden bör studeras över en längre tidsperiod för att några slutsatser skall kunna dras. För enskilda år kan nyckeltalet variera kraftigt, speciellt gäller det i mindre kommuner, eftersom investeringar i större fastigheter och anläggningar där slår hårdare mot nyckeltalet

Under perioden 2021 till 2023 var det Eksjö, Aneby, Mullsjö, Vaggeryd, Nässjö, Vetlanda och Gislaved som kunde skat-

tefinansiera samtliga investeringar. Det bör poängteras att flera av dessa kommuner redovisade en klart lägre investeringsvolym än genomsnittet i länet under perioden, vilket gör det lättare att uppnå en högre skattefinansieringsgrad av investeringarna.

Lägst skattefinansieringsgrad av investeringarna under samma period redovisade Habo, Jönköping, Gnosjö och Värnamo. Samtliga dessa fyra kommuner hade dock en klart högre investeringsvolym än snittet i länet.

Förbättrad soliditet

Det mest framträdande och frekvent använda nyckeltalet för att beskriva kommuners långsiktiga finansiella handlingsutrymme eller kapacitet är soliditet. Den visar hur mycket av kommunens tillgångar som finansieras med egna medel i form av eget kapital. Ju högre andel av tillgångarna som finansieras med eget kapital, desto högre är soliditeten. En soliditet på 100 procent betyder att all finansiering har skett med egna medel, medan en soliditet på 0 procent visar att alla tillgångar är finansierade med skulder av olika slag. Soliditeten kan aldrig överstiga 100 procent. Dock kan värdet sjunka till under 0 procent, vilket sker när skulderna överstiger tillgångarna. En låg soliditet signalerar en högre risknivå för kommunens ekonomi, medan en hög soliditet visar på en stabil ekonomisk grund med låg finansiell risk.

I denna rapport används ”soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och särskild löneskatt” för att få med de pensionsförpliktelser med vidhängande löneskatt som återfinns utanför balansräkningen. Det ger en bättre bild av kommunens totala långsiktiga finansiella handlingsutrymme.

Jönköpings läns genomsnittliga soliditet (inklusive samtliga pensionsförpliktelser och särskild löneskatt) förbättrades mellan 2021 och 2023 med 3 procentenheter från 24% till 27%. Mellan 2022 och 2023 var det en försvagning 1 procentenhet från 28% till 27%.

Högst soliditet 2023 hade Vaggeryd med 41%. Sedan kom Gislaved, Sävsjö och Tranås med 39% och därefter Värnamo med 37%. På femte plats återfanns Jönköping och Tranås med 33%.

Lägst soliditet hade Mullsjö med -1%, följt av Eksjö och Nässjö med 15% samt Aneby och Gnosjö med 16%.

Soliditet

Procent	2021	2022	2023	Förändr 21-23
Vaggeryd	34	40	41	7
Gislaved	39	41	39	0
Sävsjö	33	38	39	6
Tranås	34	36	39	5
Värnamo	38	40	37	-1
Habo	30	35	33	3
Jönköping	30	34	33	3
Vetlanda	24	29	31	7
Aneby	9	18	16	7
Gnosjö	29	24	16	-13
Eksjö	15	15	15	0
Nässjö	7	14	15	8
Mullsjö	-8	-3	-1	7
Medel	24	28	27	3

Alla kommunerna i länet, förutom Eksjö, Gnosjö, Gislaved, Värnamo, förbättrade sin soliditet under den granskade perioden.

Vissa kommuner i Jönköpings län har börjat bokföra finansiell leasing under perioden, vilket påverkar balansräkningens tillgång och skuldsidan, vilket sin tur påverkar nyckeltal som soliditet och kassalikviditet.

Soliditet är svår att jämföra mellan kommuner, då bland annat en eventuell upplåning som vidareutlånas till kommunala bolag påverkar soliditeten i negativ riktning. Vidare påverkas också soliditetsmättet av vilka olika organisationslösningar kommunerna valt bland annat för sina kommunala bolag. Ett sätt att komplettera jämförelsen är att även studera soliditeten för kommunkoncernen.

Marginellt försvagad kassalikviditet

Kassalikviditet är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. Med kassalikviditet avses omsättningstillgångar exklusive lager, förråd och exploateringstillgångar i relation till kortfristiga skulder. Lånelöften ska inte räknas in i måttet. Görs det, bör det vara i separat mått, där det tydligt framgår att lånelöften har inkluderats.

Den genomsnittliga kassalikviditeten mellan 2021 och 2023 i länet försvagades med 8 procentenheter från 105% till 97%. Nivån innebar att de kortfristiga skulderna översteg de likvida medlen och de kortfristiga fordringarna. Denna nivå är dock god ur risksynpunkt eftersom det i kommunernas kortfristiga skulder ingår en semesterlöneskuld som utgör cirka 30–40% av de kortfristiga skulderna. Den förändras normalt inte i någon större omfattning under året och utgör därför ingen större belastning på likviditeten. Det innebär att en nivå på över 60% tryggar den kortsiktiga betalningsberedskapen för kommuner med ett normalt likviditetsflöde.

Kassalikviditeten varierade mellan 174% och 64%. Högst kassalikviditet 2023 hade Tranås med 174%, därefter följde Aneby med 135%, Eksjö med 122% och Sävsjö med 118%. Lågst likviditet redovisade Jönköping, Vaggeryd, Vetlanda, Gislaved och Gnosjö. Samtliga låg dock över 60%. Kommuner med låg likviditet kan dock medvetet valt att ligga på en låg nivå och komplettera med upplåning över någon form av kortfristig kredit.

Analysen av kassalikviditet blir extra intressant om det ställs i relation till soliditeten. En kommun som både har förbättrat sin likviditet och sin soliditet har stärkt både sin kortsiktiga och långsiktiga betalningsförmåga och således har kommunens totala finansiella handlingsutrymme stärkts. Har kommunen exempelvis använt en del av sin likviditet för att betala av skulder, så har soliditeten förbättrats och det långsiktiga finansiella handlingsutrymmet har stärkts. Samtidigt har dock det kortsiktiga finansiella handlingsutrymmet försvagats, så det totala handlingsutrymmet är oförändrat. Sådana här scenarier gör att det är viktigt att analysera soliditet och likviditet tillsammans.

Kassalikviditet

Procent	2021	2022	2023	Förändr 21-23
Tranås	159	174	174	15
Aneby	123	164	135	12
Eksjö	115	129	122	7
Sävsjö	137	148	118	-19
Mullsjö	136	171	113	-23
Habo	119	94	94	-25
Värnamo	101	94	85	-16
Nässjö	69	84	74	5
Gnosjö	59	78	71	12
Gislaved	91	103	70	-21
Vetlanda	70	91	70	0
Vaggeryd	125	114	68	-57
Jönköping	59	69	64	5
Medel	105	116	97	-8

Försvagade finansiella nettotillgångar

I måttet finansiella nettotillgångar ingår alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknar omsätta på 10–20 års sikt, nämligen långfristiga fordringar och placeringar, omsättningstillgångar samt kort- och långfristiga skulder. Nettot av dessa relateras sedan till verksamhetens kostnader för att det ska bli jämförbart kommunerna emellan. Måttet är viktigt, eftersom det speglar den finansiella handlingsberedskap som ligger någonstans mellan det kortsiktiga kassalikviditetsmättet och det långsiktiga soliditetsmättet. Är måttet positivt innebär det att kommunens finansiella tillgångar överstiger kommunens skulder. Är det i stället negativt innebär det att skulderna överstiger de finansiella tillgångarna.

Till skillnad från många andra balansräkningsinriktade mått elimineras vidareutlåning inom koncernen i nyckeltalet, eftersom såväl fordrings- som skuldsidan inkluderas i måttet. Genom att analysera finansiella nettotillgångar tillsammans med soliditet och kassalikviditet får man en bra bild av kommunens finansiella handlingsutrymme.

Mellan 2021 och 2023 försvagades länets genomsnittliga finansiella nettotillgångar relaterade till verksamhetens kostnader med 7 procentenheter, från -21% till -28%. Förklaringen till detta var, framför allt, en ökad lånefinansiering av investeringarna i ett antal av kommunerna i länet. Det beror också på att några kommuner i länet under perioden började redovisa finansiell leasing av hyrda anläggningar eller fastigheter. Detta påverkar nyckeltal som finansiella nettotillgångar i negativ riktning.

Finansiella nettotillgångar

Procent	2021	2022	2023	Förändr 21-23
Tranås	8	10	10	2
Sävsjö	6	6	0	-6
Aneby	-23	-15	-16	7
Vetlanda	-19	-16	-17	2
Gislaved	-14	-13	-18	-4
Nässjö	-27	-24	-24	3
Eksjö	-4	-25	-25	-21
Vaggeryd	-33	-23	-30	3
Jönköping	-32	-30	-32	0
Värnamo	-24	-26	-37	-13
Mullsjö	-48	-40	-45	3
Habo	-34	-44	-60	-26
Gnosjö	-31	-46	-68	-37
Medel	-21	-22	-28	-7

Högst värde avseende finansiella nettotillgångar relaterat till verksamhetens kostnader under 2023 uppvisade Tranås med 10% och Sävsjö med 0%. Dessa två kommuner redovisade ett positivt värde, vilket innebar att de finansiella tillgångarna översteg de kort- och långfristiga skulderna. En kommun med goda finansiella nettotillgångar karaktäriseras ofta också av en god soliditet, men det finns också kommuner som har goda finansiella nettotillgångar även om soliditeten är mer genomsnittlig. Dessa utmärks då av att kommunen har en stor del av sina tillgångar i långfristiga fordringar och omsättningstillgångar. Kommuner som sålt delar av sina anläggningstillgångar inom koncernen utmärks oftast av goda finansiella nettotillgångar.

Lägst värde redovisade Gnosjö med -68%, följt av Habo med -60% och Mullsjö med -45%. Med dessa kommuner är det oftast tvärtom. Dessa kommuner utmärks av att de har en stor del av sina tillgångar som anläggningstillgångar. Ibland finns det en korrelation mellan låg soliditet och finansiella nettotillgångar, men det finns många kommuner som har god soliditet även om kommunen uppvisar låga finansiella nettotillgångar. Det gäller för Habo.

Sju av tretton kommuner stärkte sina finansiella nettotillgångar mellan 2021 och 2023. Övriga sex kommuner försvagade de under samma period. Dessa var Eksjö, Gislaved, Gnosjö, Habo, Sävsjö och Värnamo. En viktig förklaring till försvagningen i de flesta av dessa kommuner var att de hade stora investeringar som inte kunde finansieras fullt ut med skatteintäkter. I flera fall det också handlade det om förändrade redovisningsprinciper avseende finansiell leasing som påverkade nyckeltalet negativt.

Oförändrad genomsnittlig skattesats

Kommunalskatten och regionskatten fastställs av fullmäktige. Det sker i varje årsbudget. Denna skattesats kan ses som ett nyckeltal. Det speglar kommunens långsiktiga handlingsberedskap i förhållande till övriga kommuner i ett län, eftersom en jämförelsevis låg skattesats kan ses som en potential att stärka intäktssidan genom ett ökat skatteuttag. Det är samtidigt viktigt att klargöra att detta betraktelsesätt är tämligen pragmatiskt och därför kan ha begränsad betydelse i praktiken. Storleken på skatteuttaget är ju till stor del en fråga om ambitionsnivå som styrs av politiska överväganden.

Den genomsnittliga skattesatsen i länet låg mellan 2021 och 2023 på 22,02 kr. Tranås höjde sin skattesats under 2022 med 10 öre, men sänkte med samma belopp under 2023. Det påverkade dock inte snittet.

Skatten varierade under 2023 mellan 21,49 kr och 22,54 kr i de olika kommunerna. Lägst primärkommunal skatt hade med Vaggeryd 21,49 kr följt av Värnamo med 21,52 kr. Högst skatt hade Nässjö med 22,54 kr och näst högst skatt hade Mullsjö med 22,34 kr.

Primärkommunal skattesats

Procent	2021	2022	2023	Förändr 21-23
Vaggeryd	21,49	21,49	21,49	0,00
Värnamo	21,52	21,52	21,52	0,00
Jönköping	21,64	21,64	21,64	0,00
Sävsjö	21,92	21,92	21,92	0,00
Gislaved	21,99	21,99	21,99	0,00
Tranås	22,01	22,11	22,01	0,00
Vetlanda	22,01	22,01	22,01	0,00
Aneby	22,09	22,09	22,09	0,00
Habo	22,17	22,17	22,17	0,00
Gnosjö	22,24	22,24	22,24	0,00
Eksjö	22,26	22,26	22,26	0,00
Mullsjö	22,34	22,34	22,34	0,00
Nässjö	22,54	22,54	22,54	0,00
Medel	22,02	22,02	22,02	0,00

Försämrad avvikelse mot budget

Budgetföljsamheten är ett mått på kommunens finansiella kontroll. Forskning visar att ju lägre budgetavvikelse kommunen redovisar, desto större möjlighet har organisationen att kontrollera sin ekonomi.

När det gäller budgetföljsamhet, mäts den i driftsredovisningen mot nämndernas resultat exklusive centralt redovisade verksamhetsrelaterade finansiella poster. Avvikelsen ställs sedan i relation till verksamhetens kostnader för att det skall gå att jämföra kommunerna i länet. Budgetavvikelsen bör ligga så nära noll som möjligt. En avvikelse på plus eller minus 1% utgör normalt inga större problem, utan det är stora negativa budgetavvikelser på nämndnivå som bör undvikas.

Budgetföljsamhet *

Procent	2021	2022	2023
Aneby	-2,7	-1,6	-5,4
Gnosjö	1,6	-1,0	-4,2
Mullsjö	-1,9	-0,6	-3,5
Gislaved	-0,4	-1,0	-2,9
Värnamo	0,5	-0,6	-2,3
Eksjö	-0,4	0,5	-0,9
Jönköping	2,5	2,1	-0,5
Nässjö	-0,1	1,1	-0,5
Tranås	0,3	-0,2	0,1
Vaggeryd	1,2	0,1	0,1
Sävsjö	-0,6	-0,3	0,2
Vetlanda	1,5	1,1	0,5
Habo	5,8	1,9	1,2
Medel	0,6	0,1	-1,4

Den genomsnittliga budgetavvikelsen i länet blev svagare under perioden. Relateras budgetavvikelsen till verksamhetens bruttokostnader uppgick avvikelsen till 0,6% under 2021, för förändras till 0,1% under 2022. Under 2023 noteras en negativ budgetavvikelse på -1,4%.

Variationen var dock mycket stor bland kommuner, från 1,2% till -5,4%. Under 2023 redovisade fem av tretton kommuner en positiv budgetavvikelse, vilket skall jämföras med sju kommuner under 2021. Det betyder att budgetföljsamheten i flera kommuner försvagades under perioden. Förklaringen till detta torde vara att under 2021, till följd av pandemin, var det en lägre efterfrågan av vissa kommunala tjänster som ledde till reducerade kostnader. Det ledde i sin tur till större positiva budgetavvikelser jämfört med 2023, då kostnaderna för verksamheten blev mer normal igen.

En avslutande kommentar

De ekonomiska resultaten för kommuner och regioner var under perioden 2020–2022 exceptionellt starka. Det kan tillskrivas flera faktorer, däribland en god utveckling av skatteintäkter, omfattande statsbidrag avsedda för hantering av Covid-19-pandemin, inkomster från försäljning av tillgångar samt minskad efterfrågan på vissa kommunala tjänster, vilket resulterade i lägre driftskostnader.

Under 2023 har dock en tydlig försvagning av de ekonomiska resultaten observerats i jämförelse med de rekordhög nivåerna mellan 2020 och 2022. Denna negativa trend kan delvis förklaras av en något svagare tillväxt i skatteintäkter, stigande driftskostnader som en direkt konsekvens av den höga inflationen, samt ökade räntekostnader till följd av stigande räntor. En ytterligare faktor är att kommunernas verksamheter har återgått till full kapacitet efter pandemiåren, vilket medför ett högre kostnadstryck än under de föregående åren.

Kommunerna i länet har väldigt olika finansiella förutsättningar att möta framtida utmaningar. De kommuner som har starkast finansiella handlingsutrymme har goda förutsättningar att anpassa sig till framtiden utan skattehöjningar och alltför omfattande neddragningar i verksamheten. Värre är det för de kommuner som har lägst finansiellt handlingsutrymme. Här krävs verkligen en aktiv ekonomistyrning om skattehöjningar skall kunna undvikas. Därför bör dessa kommuner redan nu fortsätta att utveckla ”långsiktiga” riktlinjer och mål för god ekonomisk hushållning. Det viktiga är dock att man inte tummar på dessa mål och riktlinjer, utan även följer dem när inte skatteintäkterna utvecklas i takt med verksamhetens kostnader. Klarar man inte det, kommer det oundvikligen innebära skattehöjningar.

När det gäller resultatnivå och finansiellt handlingsutrymme finns alltså skillnader mellan enskilda kommuner. Det finns i Jönköping få kommuner som har samma finansiella förutsättningar. De tretton kommunerna har dock utifrån 2023 års räkenskaper inordnats i en matris nedan som innehåller nio grupper, utan att någon inbördes ranking sker

vare sig inom grupperna. Matrisen är subjektiv och bygger på vad författaren anser vara stark och svag finansiellt resultat och ställning. Matrisen skall därför läsas och tolkas utifrån det. Den bygger dels på kommunens finansiella resultat under de tre senaste åren och kommunens finansiella ställning i form av soliditet.

Matrisen visar också förändringar från föregående år i form av fyra pilar som skall illustrera rörelseriktning mellan boxarna gentemot föregående år. Observera att det är rörelseriktning inom boxarna som redovisas och inte om kommunen har haft en ökad eller minskad resultat- eller soliditetsutveckling. Detta kan ha skett, men inte i tillräckligt stor omfattning för att kommunen skall byta box.

Av matrisen kan utläsas, att det under 2023 var Gislaved, Habo, Jönköping, Sävsjö, Tranås, Vaggeryd, Vetlanda och Värnamo och som var kommuner som hade ett genomsnittligt resultat under de tre senaste åren som var högre än 2% i kombination med en soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser som under 2023 var högre än 30%. Det går inte generellt att uttala sig om god ekonomisk hushållning, men dessa kommuner ligger bra till för att uppfylla detta lagstadgade krav. Här bör det dock varnas för att kommunerna under den granskade perioden hade stora engångsintäkter och lägre löpande kostnader till följd av pandemin. Det underliggande löpande resultatet exklusive jämförande engångsposter var lägre hos många kommuner.

En andra grupp av kommuner var de som hade ett starkare genomsnittligt resultat under de tre senaste åren än 2% och en soliditet som låg mellan 0% och 30% under 2023. Här ligger Eksjö, Aneby och Nässjö. De bör fortsätta på den inslagna vägen, med ett långsiktigt resultat på 2–3% av verksamhetens kostnader. Det kommer leda till en förstärkning av kommunernas soliditet.

Mullsjö ligger ensam i rutan längst upp till höger. Kommunen redovisade ett genomsnittligt resultat under de tre senaste åren som låg över 2%, men en soliditet som var svagare än 0% under 2023. Mullsjö måste stabilisera sin långsiktiga resultatnivå på 2–3% för att stärka soliditeten inför framtiden.

Gnosjö ligger också ensam i en ruta. Kommunen redovisade ett genomsnittligt resultat under de tre senaste åren som låg under 1% och en soliditet som låg mellan 0% och 30% under 2023. Kommunen måste stabilisera sin långsiktiga resultatnivå på 2–3% för att stärka sitt resultat och sin soliditet inför framtiden.

Avslutningsvis kan poängteras att det också finns en hel del matriser och tabeller längre fram i rapporten. En av matriserna inordnar kommunerna i nio olika rutor utifrån hur god soliditet och kassalikviditet kommunen hade under 2023. Här hamnar Sävsjö och Tranås i rutan med god soliditet och god kassalikviditet, vilket ger ett gott finansiellt handlingsutrymme inför framtiden.

En avslutande fundering om framtiden

Molnen har under 2023 tornat upp sig på den kommunal-ekonomiska himmelen. De närmaste åren kommer handla om prioriteringar och effektiviseringar för att kunna behålla en god balans mellan en stabil ekonomi och en effektiv ändamålsenlig verksamhet. Jag vill därför göra en liten trendspaning av vad som enligt min mening bör prioriteras för att nå denna balans.

Budgetprocessen bör revideras till att bli en blandning av juni- och novembermodell. Denna typ av modell skapar större flexibilitet att möta snabba omvärldsförändringar, men ger också nämnderna möjlighet att i ett tidigt skede arbeta fram sina lokala budgetar. Kan vi också arbeta med treåriga verksamhetsbudgetar på enhetsnivå kommer det ge stabilare verksamhet över tiden.

Budgetdokumentet och årsredovisningen bör synkroniseras. Vi måste nämligen skapa kommunala beslutsunderlag som anpassas till de förhållanden som våra beslutsfattare har som fritidspolitiker. Dokumenten måste bli mer likformiga, mindre omfattande, bättre strukturerade och inte minst innehålla fler analyser av effekter av fattade beslut. Vi måste inse att kvantitet inte är lika med kvalitet.

Det också viktigt att våra viktiga beslutsdokument bör bli mindre deskriptiva (beskrivande) och mer analyserande. Våra analyser måste i större utsträckning handla om vilken effektivitet vi får ut av insatta resurser. Bedriver vi en ändamålsenlig effektiv verksamhet? Tillfredsställer vi våra kommuninvånarens medvetna och omedvetna behov? Dessa analyser kommer frigöra resurser som vi kan använda till att skapa en ännu bättre verksamhet.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram att vi bör utveckla vår resultatstyrning i form av en kvalitativ målstyrning. Ta bort att alla icke mätbara kommunövergripande floskelmål. Dessa är värdelösa ur ett styrningsperspektiv. Kan man inte mäta, kan man inte följa upp och då kan man inte styra. Det är också extra viktigt att vi ifrågasätter att tillitsbaserad styrning inte är en styrmodell och att tillit inte styras eller beordras fram. Fokus bör stället flyttas till att utveckla att mäta rätt saker på rätt sätt och styra utifrån dessa resultat. Kreativitet och effektiviseringar från medarbetare, grupper och chefer bör belönas för att skapa en kultur där det lönar sig att prestera det lilla extra.

Tabell 1: Finansiellt resultat och ställning för kommunerna i Jönköpings län 2023

I denna tabell har kommunerna i Jönköping placerats in utifrån två dimensioner, resultat i form av det genomsnittliga resultatet under 2021–2023 och finansiell ställning i form av soliditet under 2023. Varje dimension har sedan delats upp i tre olika underkategorier; ”stark”, ”varken stark eller svag” samt ”svag”. Det innebär att det finns nio olika scenarier/rutor som en kommun kan placeras in i. Ju starkare ekonomi, desto längre upp till vänster hamnar kommunen. Kommunerna i respektive ruta har dock inte ordnats i finansiell ordning, utan ligger i bokstavsordning.

	Stark finansiell ställning (En soliditet som är starkare än 30% under 2023 *)	Varken stark eller svag finansiell ställning (En soliditet som ligger mellan 0–30% under 2023 *)	Svag finansiell ställning (En soliditet som är svagare än 0% under 2023 *)
Starkt resultat (Resultatet var högre än 2 % av verksamhetens bruttokostnader under perioden 2021–2023)	Gislaved Habo Jönköping Sävsjö Tranås Vaggeryd Vetlanda ← Värnamo	Eksjö Aneby Nässjö	Mullsjö
Varken starkt eller svagt resultat (Resultatet låg mellan 1%–1,99 % av verksamhetens bruttokostnader under perioden 2021–2023)			
Svagt resultat (Resultatet var svagare än 1% av verksamhetens bruttokostnader under perioden 2021–2023)		Gnosjö ↓→	

↓ = Kommunen har försvagat sin resultatbox jämfört med föregående år

↑ = Kommunen har förbättrat sin resultatbox jämfört med föregående år

← = Kommunen har förbättrat sin solditetsbox jämfört med föregående år

→ = Kommunen har försvagat sin solditetsbox jämfört med föregående år

Tabell 2: Kassalikviditet och soliditet under 2023

I denna tabell har kommunerna i Jönköpings län placerats in utifrån två dimensioner, kassalikviditet och soliditet. Varje dimension har sedan delats upp i tre olika under delar; ”hög”, ”varken hög eller svag” samt ”svag”. Det innebär att det finns nio olika scenarier/rutor som en kommun kan placeras in i. Ju starkare ekonomi, desto längre till vänster hamnar kommunen.

	Hög soliditet (En soliditet som är högre än 30% under 2023 *)	Varken hög eller svag soliditet (En soliditet som ligger mellan 0–30% under 2023 *)	Svag soliditet (En soliditet som är lägre än 0% under 2023 *)
Hög kassalikviditet (Högre än 100%)	Sävsjö Tranås	Aneby Eksjö	Mullsjö
Varken hög eller låg kassalikviditet (Mellan 99% till 60%)	Gislaved Habo Jönköping Vaggeryd Vetlanda Värnamo	Gnosjö Nässjö	
Låg kassalikviditet (Lägre än 60%)			

* Soliditeten innefattar samtliga pensionsförpliktelser.

Tabell 3: Genomsnittliga finansiella nyckeltal hos kommunerna i Jönköpings län 2021–2023

I denna tabell har redovisats hur ett antal genomsnittliga finansiella nyckeltal har utvecklats för kommunerna i Jönköpings län mellan 2021–2023. Förklaringar och definitioner av nyckeltalen återfinns i ett eget avsnitt i rapporten.

Nyckeltalen redovisas i procent om inget annat anges	2021	2022	2023
<i>Verksamhetens nettokostnader/skatteintäkter</i>	89,8	89,7	93,1
<i>Avskrivningar/skatteintäkter</i>	4,7	4,7	5,1
<i>Finansnetto/skatteintäkter</i>	-0,3	-0,5	-0,1
Verksamhetens nettokostnader/skatteintäkter	94,2	93,9	98,1
Skattefinansieringsgrad av investeringar	156	148	65
Nettoinvesteringar/verksamhetens nettokostnader	9	12	14
Resultat före extraordinära poster/verksamhetens kostnader	5,3	5,5	1,8
Årets resultat/verksamhetens kostnader	5,3	5,5	1,8
Genomsnittligt resultat före extraordinära poster under de tre senaste åren/verksamhetens kostnader	3,3	4,9	4,2
Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	24	28	27
Finansiella nettotillgångar/verksamhetens kostnader	-21	-22	-28
Kassalikviditet	105	116	97
Primärkommunal skattesats (kr)	22,02	22,02	22,02
Borgensåtagande/verksamhetens kostnader	68	67	67
Budgetavvikelse för nämndernas resultat/verksamhetens kostnader	0,6	0,1	-1,4

Tabell 4: Finansiella styrkor och svagheter hos kommunerna i Jönköpings län under 2023

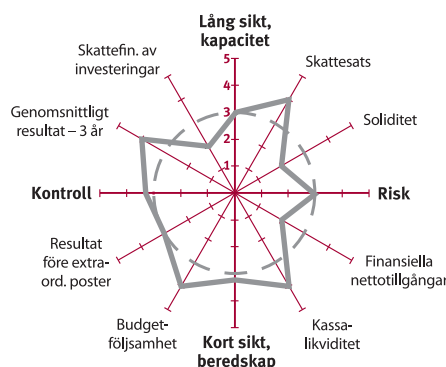
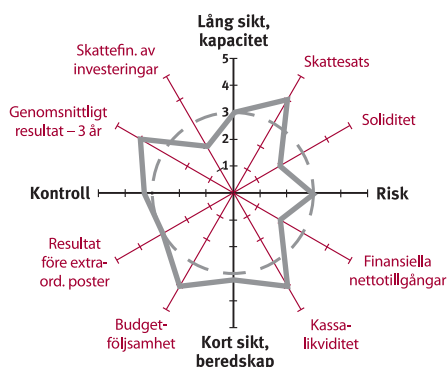
Denna tabell försöker beskriva styrkor och svagheter hos de olika kommunerna utifrån perspektiven skattesats, resultatnivå samt kort och långsiktigt finansiellt handlingsutrymme. Modellen är subjektiv, men bygger på de kriterier kring god ekonomisk hushållning som har redovisats i analysen ovan. Tabellen skall ses som en beskrivning av finansiella förutsättningar i grova drag. Graderingen är gjord utifrån 2023 års räkenskaper.

FINANSIELLA MÅTT	Starkt värde ¹⁾	Varken starkt eller svagt ¹⁾	Svagt värde ¹⁾
Skattesats 2023 För samtliga fyra nyckeltal i denna tabell gäller att "ju högre upp i tabellen kommunen befinner sig desto starkare värde har kommunen på nyckeltalet". Exempelvis: Vaggeryd har den lägsta skatten bland de kommuner som ligger i kolumnen med starkt värde längst till vänster. Den placeras därför högst upp. Detta innebär att rangordningen när det gäller samtliga nyckeltal går från vänster till höger kolumnvis.	21,70 kr eller lägre Vaggeryd Värnamo Jönköping	21,71 till 21,99 kr Sävsjö Gislaved	22,00 kr eller högre Vetlanda Aneby Tranås Habo Nässjö Gnosjö Eksjö Mullsjö
Resultatnivå 2023 (Resultat före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens bruttokostnader)	2,0% eller starkare Habo Tranås Vaggeryd Sävsjö Vetlanda Jönköping	1,9% till 1,0% Mullsjö Nässjö Värnamo Eksjö	0,9% eller svagare Gislaved Aneby Gnosjö
Långsiktig resultatnivå 2021–2023 (Genomsnittligt resultat före extraordinära poster under 3 år/verksamhetens bruttokostnader)	2,0% eller starkare Habo Eksjö Vaggeryd Mullsjö Vetlanda Aneby Jönköping Tranås Sävsjö Nässjö Värnamo Gislaved	1,9% till 1,0%	0,9% eller svagare Gnosjö
Kortsiktigt finansiellt handlingsutrymme 2023 (Kassalikviditet)	75,0% eller högre Tranås Aneby Eksjö Sävsjö Mullsjö Habo Värnamo	74,9% till 50,0% Nässjö Gnosjö Gislaved Vetlanda Vaggeryd Jönköping	49,99% eller lägre
Långsiktigt finansiellt handlingsutrymme 2023 (Soliditet inklusive pensionsförpliktelser)	30,0% eller högre Vaggeryd Gislaved Sävsjö Tranås Värnamo Habo Jönköping Vetlanda	29,99% till 0,0% Aneby Gnosjö Eksjö Nässjö	-0,1% eller svagare Mullsjö

¹⁾ De olika värdena för de finansiella nyckeltalen är satta utifrån subjektiva värderingar. Detta är författarens egen bedömning av vad som bör anses som god ekonomisk hushållning för kommuner över en längre tid. Värderingar baserar sig dock till stor del på de genomsnittliga värden som finns i kommunsektorn i Sverige. En vägning av dessa har gjorts mot rådande teorier kring en organisations möjligheter till kort- och långsiktig överlevnadsförmåga.

Så tolkar du den finansiella profilen!

Den finansiella profil i form av ett så kallat spindeldiagram som används i denna rapport för att beskriva kommunens finansiella ställning, innehåller åtta olika nyckeltal och fyra viktiga finansiella perspektiv. Nedan görs en beskrivning av de olika delarna i profilen. De beskrivna delarna är markerade med rött. Profilen i exemplet är fingerad.

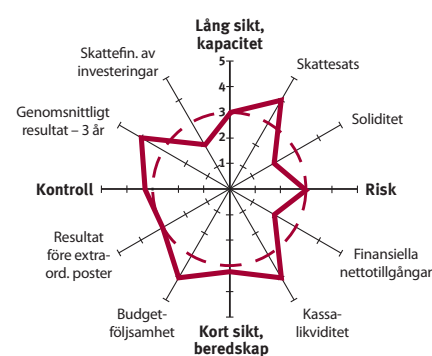
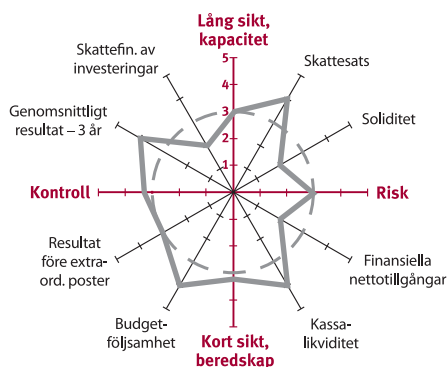

Åtta nyckeltal

Diagrammet innehåller åtta nyckeltal redovisade på åtta axlar. Nyckeltalen speglar olika dimensioner av den analyserade kommunens finansiella situation och utveckling. Vissa nyckeltal är relaterade till verksamhetens kostnader för att de skall kunna jämföras mellan olika kommuner. Nyckeltalen beskrivs på sidan 15.

Skalan

Diagrammet har skalan 1–5. Poängskalan är relativ. Det finns tretton kommuner i Jönköpings län och poängen har fördelats enligt följande: Den kommun som har den starkaste observationen får en femma, de tre kommuner som följer får en fyra. De kommuner som ligger i mitten får en tre. Därefter följer tre kommuner som får en två och den svagaste kommunen får följaktligen en etta.

Fyra axlar/perspektiv

Diagrammet innehåller fyra axlar som ska ge en samlad bedömning av fyra viktiga finansiella perspektiv. Varje perspektiv/axel är summan av de fyra nyckeltal som ligger närmast intill axeln. Samtliga fyra nyckeltal väger lika tungt i bedömningen. Exempelvis är Risk summan av nyckeltalen primärkommunal skatt, soliditet, finansiella nettotillgångar och kassalikviditet.

Poäng och genomsnitt

Den heldragna linjen visar de olika poäng som den analyserade kommunen har fått för varje enskilt nyckeltal resp. för de fyra sammanvägda axlarna. Den streckade ringen i mitten visar trean i den analyserade gruppen. Ligger kommunen utanför den streckade ringen har den ett starkare värde än genomsnittet i gruppen och omvänt. Den heldragna linjen redovisar den finansiella profilen för den analyserade kommunen.

Förklaringar av de fyra perspektiven och de finansiella nyckeltalen

De fyra perspektiven

Den finansiella profilen som redovisas i denna rapport innehåller fyra perspektiv som är viktiga ur ett övergripande finansiellt perspektiv. Dessa fyra är: Kontrollen över finansiella utvecklingen, långsiktig handlingsberedskap, riskförhållande och kortsiktig handlingsberedskap. Varje aspekt mäts via de fyra närmaste liggande nyckeltal i profilen. Detta innebär att varje nyckeltal i den finansiella profilen ingår i två perspektiv.

Långsiktig handlingsberedskap – Det första perspektivet handlar om att redovisa vilken finansiell motståndskraft kommunen har på lång sikt i förhållande till övriga kommuner i grupperna. Alla perspektiv i profilen är relaterade till hur kommunen befinner sig i förhållande övriga kommuner i grupperna. I perspektivet ingår nyckeltalen skattesats, soliditet, skattefinansieringsgraden av investeringarna och ”genomsnittligt resultat under de tre senaste åren”.

Kortsiktig handlingsberedskap – Det andra perspektivet redovisar vilken finansiell motståndskraft kommunen har på kort sikt. Det närmaste 1–2 åren fokuseras. I perspektivet ingår nyckeltalen finansiella nettotillgångar, kassalikviditet, budgetföljsamhet och resultat före extraordinära poster.

Risikförhållande – Med tredje perspektivet risk avses hur kommunen är exponerad finansiellt. En god ekonomisk hushållning innefattar att kommunen i kort- och medellångt perspektiv inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella problem. I perspektivet ingår nyckeltalen skattesats, soliditet, finansiella nettotillgångar och kassalikviditet.

Kontroll över det finansiella utvecklingen – med det fjärde perspektivet kontroll avses avslutningsvis hur kommunen klarar av att kontrollera sitt finansiella resultat. I perspektivet ingår nyckeltalen budgetföljsamhet, resultat före extraordinära poster, skattefinansieringsgraden av investeringarna och ”genomsnittligt resultat under de tre senaste åren”.

Finansiella nyckeltal

Här följer beskrivningar av de i texten och profilerna förekommande finansiella nyckeltalen.

Borgensåtagande – redovisar de borgensåtaganden som kommunen redovisar inom linjen. Borgensåtagandena divideras med verksamhetens bruttokostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan de analyserade kommunerna. Borgensåtagandena ingår inte i den finansiella profilen.

Budgetföljsamhet – nämndernas budgetavvikelse exklusive kommuncentrala finansiella poster som divideras med verksamhetens bruttokostnader. För att erhålla högsta betyg i profilen, skall budgetavvikelsen vara så liten som möjligt. Positiv budgetavvikelse medför dock minst en 3:a.

Finansiella nettotillgångar – omfattar alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på tio års sikt (omsättningstillgångar + långfristiga fordringar + långfristiga placeringar – kortfristiga och långfristiga skulder). Måttet divideras med verksamhetens bruttokostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan de analyserade kommunerna. Måttet speglar en tidsrymd som ligger någonstans mellan likviditetsmåttet och soliditeten. Man skulle kunna uttrycka det som ”medellång betalningsberedskap”.

Kassalikviditet – ett mått på hur god kommunens kortsiktiga betalningsberedskap är. Måttet räknas fram genom att likvida medel och kortfristiga fordringar divideras med kortfristiga skulder. Nyckeltalet innefattar inte lager och förråd.

Nettokostnadsandelen – visar hur stor andel av skatteintäkterna och de generella statsbidragen som har gått åt till att finansiera verksamhetens nettokostnader inklusive avskrivningar och finansnetto. 100% innebär att skatteintäkter och generella statsbidrag precis täcker den löpande driften.

Investeringsvolym – Årets investeringar har ställts i förhållande till verksamhetens nettokostnader för att det skall gå att jämföra kommunerna emellan.

Resultat före extraordinära poster – summan av kommunens samtliga intäkter och kostnader under året exklusive extraordinära poster (poster av engångskaraktär som uppgår till väsentligt belopp och inte har med den ordinarie verksamheten att göra). Resultatet har dividerats med verksamhetens bruttokostnader för att jämförelser skall kunna göras mellan de analyserade kommunerna.

Genomsnittligt resultat före extraordinära poster under de tre senaste åren – beskriver kommunens genomsnittliga resultat under de tre senaste åren. Resultatet har dividerats med verksamhetens bruttokostnader för att jämförelser mellan de analyserade kommunerna ska kunna göras.

Skattefinansieringsgrad av investeringarna – beskriver hur stor andel av årets investeringar som kommunen kan finansiera med egna medel i form av återstående skatteintäkter. Egna medel räknas fram genom att resultatet före extraordinära poster tillförs årets avskrivningar. Kallas ibland självfinansieringsgrad.

Soliditet – eget kapital i förhållande till totala tillgångar. Beskriver hur kommunens långsiktiga betalningsstyrka utvecklas. Ju högre soliditet desto större finansiellt handlingsutrymme.

Finansiella profiler för Tranås kommun

Denna analys beskriver Tranås kommuns finansiella ställning och utveckling från 2021 till 2023 jämfört med andra kommuner i Jönköpings län. En unikt utformad finansiell profil används för att illustrera styrkor och svagheter hos den granskade kommunen i jämförelse med dess grannkommuner i länet.

Vad är den finansiella profilen?

Utgångspunkten för analysen, som presenteras på de följande sidorna, är finansiella profiler i form av spindel/polärtdiagram. Genom att ta fram finansiella profiler för Tranås för 2022–2023 kan man på ett översiktligt sätt redovisa vilken finansiell utveckling och ställning kommunen hade i förhållande till övriga kommuner i gruppen under de tre granskade åren. Med ”kommunen” avses den skattefinansierade verksamheten.

Den finansiella profilen innehåller åtta finansiella nyckeltal och fyra perspektiv som är viktiga när en kommuns finansiella ställning och utveckling analyseras. De åtta nyckeltalen är skattesats, soliditet, finansiella nettotillgångar, kassalikviditet, budgetföljsamhet, resultat före extraordinära poster, det genomsnittliga resultatet under de tre senaste åren och skattefinansieringsgrad av investeringarna. De fyra perspektiven är långsiktig handlingsberedskap, kortsiktig handlingsberedskap, riskförhållande samt kontroll över den finansiella utvecklingen.

Den finansiella profilen är relativ, vilket innebär att om kommunen redovisar en 5:a i profilen har man visserligen det starkaste värdet för nyckeltalet i den granskade gruppen, men värdet kan behöva förbättras för att nå till exempel god ekonomisk hushållning. Generellt gäller dock att om kommunen får en 4:a eller en 5:a för ett nyckeltal, är styrkan på nyckeltalet oftast tillfredsställande.

Vill du veta mer om den finansiella profilen, finns ett särskilt avsnitt i denna rapport som förklarar profilens konstruktion och uppbyggnad. Här återfinns också en beskrivning av de åtta nyckeltalen och de fyra perspektiven.

Inledningsvis i denna analys analyseras hur de åtta nyckeltal som ingår i den finansiella profilen har utvecklats över tid

både för Tranås och snittet i länet. Därefter följer en kortfattad analys av hur de fyra perspektiven i profilen har förändrats för kommunen mellan 2021 och 2023. Till sist ges en avslutande kommentar till Tranås finansiella ställning och utveckling under de tre senaste åren.

Reviderade redovisningsprinciper för bland annat leasing

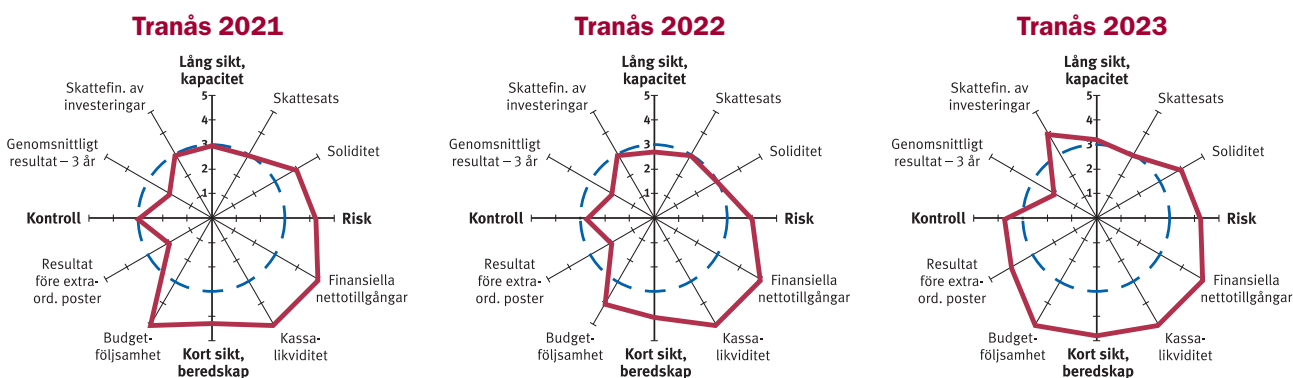
Under den senaste tiden har flera kommuner i länet börjat följa rekommendation R5 som rör leasing. Detta har lett till att ett antal hyres- och leasingavtal nu klassificeras som finansiell leasing. Denna omklassificering har påverkat vissa av kommunernas finansiella nyckeltal, till exempel soliditet och finansiella nettotillgångar. I denna analys har inga justeringar gjorts för tidigare år, vilket vanligtvis görs i kommunens årsredovisning. Anledningen till att sådana justeringar inte genomförts är att det skulle innebära ett mycket stort arbete. En fördel med att fler kommuner anammar R5 är dock att det förbättrar möjligheterna att jämföra kommunernas ekonomiska data.

Finansiella nyckeltal under 2021–2023

Resultat före extraordinära poster

Kommuner ska sedan år 1992 bedriva sin verksamhet enligt god ekonomisk hushållning. En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv är att balansen mellan kommunens löpande intäkter och kostnader är god.

Ett mått på balansen mellan de löpande intäkterna och kostnaderna är resultat före extraordinära poster. Benämns också som resultat efter finansiella poster. Detta resultat som innehåller alla kommunens löpande kostnader och intäkter i förhållande till verksamhetens kostnader bör ligga mellan 3% och 4% över en längre tidsperiod. Med en sådan resultat-

nivå klarar en genomsnittlig kommun av att likvidfinansiera större delen av sina investeringar med skatteintäkter, vilket i sin tur leder till att kommunen kan behålla sin finansiella handlingsberedskap på kort och lång sikt i form av likviditet och soliditet. För expansiva kommuner med stor investeringsvolym bör resultatet i de flesta fall ligga på mellan 4% och 6% om kommunens finansiella handlingsutrymme ska behållas. För kommuner med befolkningsminskning kan det däremot räcka med 1–2% i resultat.

Tranås redovisade mellan 2021 och 2023 ett förbättrat resultat före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens kostnader med 0,7 procentenheter från 3,0% till 3,7%. Motsvarande genomsnittliga förändring för kommunerna i länet var en försvagning med 3,5 procentenheter från 5,3% till 1,8%. Slutsatsen var att Tranås redovisade en starkare resultatutveckling under perioden och ett högre resultat under 2023 jämfört med snittet i länet.

De viktigaste förklaringarna till den försvagade resultatnivån under perioden var kraftigt höjda pensionskostnader och prisökningar som i kombination med höga räntor gav tuffare ekonomiska förutsättningar. Ytterligare en förklaring till försvagningen var att pandemin för Covid-19 inte påverkade verksamheten under 2023 i samma utsträckning som den gjorde under 2021 och 2022. Verksamheten normaliserades, vilket innebar ökade kostnader och minskade statsbidrag under perioden.

Tranås redovisade under 2023 det näst högsta resultatet i länet. Detta innebar poängmässigt en 4:a i den finansiella profilen, vilket var en förbättring jämfört med 2021 och 2022 då kommunen fick 2:or.

När de senaste tre årens resultat vägs ihop, visar det sig att Tranås kommun hade ett genomsnittligt årligt resultat före extraordinära poster på 3,1% i förhållande till verksamhetens kostnader. Detta är under genomsnittet för Jönköpings län, som låg på 4,2% per år under samma tidsperiod.

Ett genomsnittligt resultat för perioden på 3,1% för Tranås gav en 2:a i profilen under 2023, vilket var samma som under 2021 och 2022. Tranås sammanlagda genomsnittliga resultatnivå de tre senaste åren bedöms uppfylla kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning för en kommun.

Investeringar

Investeringsvolymen ingår inte som ett nyckeltal i den finansiella profilen, men den är viktig att lyfta fram i analysen. Detta på grund av att storleken på investeringarna till viss del förklarar utvecklingen för flera balansräkningsorienterade nyckeltal, som exempelvis kassalikviditet, soliditet och finansiella nettotillgångar.

Med ”investering” avses årets anskaffning av kommunens immateriella och materiella anläggningstillgångar. De finansiella anläggningstillgångarna inkluderas ej i begreppet ”investering” i denna rapport.

För att investeringsvolymen ska bli jämförbar mellan kommunerna i länen har investeringarna relaterats till verksamhetens nettokostnader. En genomsnittlig svensk kommun

ligger under en längre period, 5–10 år, runt 10–12% när det gäller detta nyckeltal. Variationerna mellan enskilda år är dock oftast stora, speciellt i mindre kommuner, där större investeringar kraftigt påverkar de enskilda åren. Nyckeltalet kan också påverkas om en kommun har mycket av sin investeringstygda verksamhet i bolagsform.

Genomsnittsvärdet i länet för investeringarna relaterat till verksamhetens nettokostnader uppgick till 9% för 2021. Under 2022 ökade nyckeltalet till 12%, för att 2023 öka till 14%. Detta gav ett genomsnittligt värde för länet på 11% per år under perioden. En genomsnittlig investeringsvolym på 11% per år mellan 2021 och 2023 för kommunerna i Jönköpings län överensstämmer väl med andra kommungrupper där finansiella profiler också har tagits fram. Det flesta grupper eller län ligger runt 10–12% per år, förutom förorts-kommuner och storstäder som i allmänhet ligger på en högre investeringsvolym.

När Tranås investeringar relateras till verksamhetens nettokostnader, framgår det att kommunen investerade 2021 och 2022 för 7%. Under 2023 öka investeringarna till 8%. Det innebar ett genomsnittligt värde på drygt 7% per år. Det innebar att Tranås under perioden redovisade en lägre investeringsvolym än snittet i länet.

Investeringsvolymen har ökat under de senaste åren i svenska kommuner och en förklaring till detta är att de större investeringar som gjordes under 1960- och 1970-talen i infrastruktur och lokaler nu måste refinansieras. I många kommuner har också befolkningen ökat, vilket kräver nya investeringar i skolor med mera.

Skattefinansieringsgrad av investeringarna

En viktig del av den finansiella analysen är att studera och analysera finansieringsgraden av investeringarna. När den löpande driften har finansierats, bör en tillräckligt stor andel av skatteintäkterna återstå för att kunna finansiera årets investeringar med för att kommunens finansiella handlingsutrymme ska kunna hållas intakt. Detta mäts genom att årets investering relateras till de skatteintäkter och generella statsbidrag som återstår när kommunens löpande driftverksamhet har finansierats. Redovisas ett värde på 100 procent eller mer, innebär det att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som genomfördes under året. Detta stärker kommunens finansiella handlingsutrymme. Ett värde högre än 100 procent innebär att skatteintäkter kan användas till att amortera av kommunens skulder och/eller att stärka likviditeten. Ett värde lägre än 100 procent innebär att kommunen är tvungen att finansiera en del av investeringarna med att ta i anspråk likvida medel och/eller via ökning av skulder.

Skattefinansieringsgraden av investeringarna behöver inte alltid ligga runt 100%, utan en lämplig nivå beror lite på vilket finansiellt handlingsutrymme kommunen har. Det finns ett antal kommuner med god finansiell kapacitet och de kan periodvis öka sin skuldsättning. För de flesta kommuner krävs dock en god skattefinansieringsgrad av investeringarna, närmare 100%. Detta för att undvika en ökning av skulderna som kan begränsa framtida skattebetalares möjligheter till konsumtion.

För länets kommuner uppgick den genomsnittliga skattefinansieringsgraden av årets investeringar under de tre åren mellan 2021 och 2023 till 156%, 148% samt 65%. Detta gav en genomsnittlig länskattefinansieringsgrad på 123% per år. Detta innebar att kommunerna i genomsnitt kunde finansiera sina investeringar med skatteintäkter, vilket var positivt för länets genomsnittliga finansiella handlingsutrymme. Förklaringen till den ganska stora försvagningen av skattefinansieringsgraden av investeringarna mellan 2022 och 2023 berodde både på ett kraftigt försvagat resultat och en ökad investeringsvolym.

I jämförelse med länets snitt var Tranås skattefinansieringsgrad av investeringarna lägre under perioden. Den uppgick till 104%, 86% samt 99% per år under perioden. Det gav ett snitt på 96% per år.

Poängen för skattefinansieringsgraden av investeringar i den finansiella profilen varierade mellan en 3:a och en 2:a mellan 2021 och 2023. Under 2023 erhöll kommunen en 3:a.

Soliditet inklusive pensionsavsättningar och löneskatt inom linjen

Det mest framträdande och frekvent använda nyckeltalet för att beskriva kommuners långsiktiga finansiella handlingsutrymme eller kapacitet är soliditet. Den visar hur mycket av kommunens tillgångar som finansieras med egna medel i form av eget kapital. Ju högre andel av tillgångarna som finansieras med eget kapital, desto högre är soliditeten. En soliditet på 100 procent betyder att all finansiering har skett med egna medel, medan en soliditet på 0 procent visar att alla tillgångar är finansierade med skulder av olika slag. Soliditeten kan aldrig överstiga 100 procent. Dock kan

värdet sjunka till under 0 procent, vilket sker när skulderna överstiger tillgångarna. En låg soliditet signalerar en högre risknivå för kommunens ekonomi, medan en hög soliditet visar på en stabil ekonomisk grund med låg finansiell risk.

Tranås redovisade 2023 en soliditet som var högre än snittet i länet. Soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser och särskild löneskatt låg på 39% för Tranås, jämfört med snittet i länet som uppgick till 27%.

Mellan 2021 och 2023 redovisade Tranås en starkare utveckling än snittet i länet. Kommunen redovisade en försvagad soliditet med 5 procentenheter från 34% till 39% under perioden. Länets genomsnittliga soliditet förbättrades med 3 procentenheter från 24% till 27% under samma period.

Tranås redovisade under 2023 den 4:e högsta soliditeten i länet under 2023. Detta innebar en 4:a i den finansiella profilen under 2023, vilket var en förbättring jämfört med 2022 då kommunen fick en 3:a. Under 2021 erhöll kommunen en 4:a.

Kassalikviditet

Kassalikviditet är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. Med kassalikviditet avses omsättningstillgångar exklusive lager, förråd och exploateringstillgångar i relation till kortfristiga skulder. Lånelöften ska inte räknas in i måttet. Görs detta bör det vara i separat mått, där det tydligt framgår att lånelöften har inkluderats.

Mellan 2021 och 2023 förbättrades Tranås kassalikviditet med 15 procentenheter från 159% till 174%. Länets genom-

Finansiella nyckeltal

Nyckeltalen redovisas i procent om inget annat anges

	2021		2022		2023	
	Jönköpings län	Tranås kommun	Jönköpings län	Tranås kommun	Jönköpings län	Tranås kommun
Verksamhetens nettokostnader/skatteintäkter	89,8	94,0	89,7	95,4	93,1	94,7
Avskrivningar/skatteintäkter	4,7	3,7	4,7	3,0	5,1	3,0
Finansnetto/skatteintäkter	-0,3	-1,3	-0,5	-1,4	-0,1	-2,2
Verksamhetens nettokostnader/skatteintäkter	94,2	96,4	93,9	97	98,1	95,5
Skattefinansieringsgrad av investeringar	156	104	148	86	65	99
Nettoinvesteringar/verksamhetens nettokostnader	9	7	12	7	14	8
Resultat före extraordinära poster/verksamhetens bruttokostnader	5,3	3,0	5,5	2,5	1,8	3,7
Årets resultat/verksamhetens bruttokostnader	5,3	3,0	5,5	2,5	1,8	3,7
Genomsnittligt resultat för extraordinära poster under de tre senaste åren/verksamhetens bruttokostnader	3,3	1,3	4,9	2,8	4,2	3,1
Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	24	34	28	36	27	39
Finansiella nettotillgångar/verksamhetens bruttokostnader	-21	8	-22	10	-28	10
Kassalikviditet	105	159	116	174	97	174
Primärkommunal skattesats (kr)	22,02	22,01	22,02	22,11	22,02	22,11
Borgensåtagande/verksamhetens bruttokostnader	68	84	67	83	67	107
Budgetavvikelse för nämndernas resultat / verksamhetens bruttokostnader	0,6	0,3	0,1	-0,2	-1,4	0,1

snittliga kassalikviditet försvagades med 7 procentenheter från 105% till 97% under samma period. Detta innebar att kassalikviditeten i Tranås utvecklades starkare än snittet i länet under perioden och låg på en högre nivå under 2023.

Normalt eftersträvas ett riktvärde på 100% för kassalikviditeten. Det innebär att kortfristiga tillgångar är lika stora som kortfristiga skulder. I kommunernas kortfristiga skulder ingår dock en semesterlöneskuld som utgör cirka 30–40% av de kortfristiga skulderna. Den förändras normalt inte i någon större omfattning under året och utgör därför ingen större belastning på likviditeten. Detta innebär att en nivå på över 60% tryggar den kortsiktiga betalningsberedskapen för kommuner med ett normalt likviditetsflöde. Tranås nivå på 174% innebär att kommunen klarar av att finansiera oväntade finansiella utgifter på kort sikt utan att behöva låna.

Tranås likviditetsnivå innebar att poängen för kommunen i den finansiella profilen under 2023 uppgick till en 4:a, vilket var samma som under 2021 och 2022.

Analysen av kassalikviditet blir extra intressant om det ställs i relation till soliditeten. En kommun som både har förbättrat sin likviditet och sin soliditet har stärkt både sin kortsiktiga och långsiktiga betalningsförmåga och således har kommunens totala finansiella handlingsutrymme stärkts. Har kommunen exempelvis använt en del av sin likviditet för att betala av skulder, så har soliditeten förbättrats och det långsiktiga finansiella handlingsutrymmet stärkts. Samtidigt har dock det kortsiktiga finansiella handlingsutrymmet försvagats, så det totala handlingsutrymmet är oförändrat. Sådana här scenarier gör att det är viktigt att analysera soliditet och likviditet tillsammans.

Finansiella nettotillgångar

I måttet finansiella nettotillgångar ingår alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknar omsätta på 10–20 års sikt, nämligen långfristiga fordringar och placeringar, omsättningstillgångar samt kort- och långfristiga skulder. Nettot av dessa relateras sedan till verksamhetens kostnader för att det ska bli jämförbart kommunerna emellan. Måttet är viktigt, eftersom det speglar den finansiella handlingsberedskap som ligger någonstans mellan det kortsiktiga kassalikviditetsmättet och det långsiktiga soliditetsmättet. Till skillnad från många andra balansräkningsinriktade mått elimineras vidareutlåning inom koncernen i nyckeltalet, eftersom såväl fordrings- som skuldsidan inkluderas i måttet. Genom att analysera finansiella nettotillgångar tillsammans med soliditet och kassalikviditet får man en bra bild av kommunens finansiella handlingsutrymme.

Tranås förbättrade under perioden sina finansiella nettotillgångar i relation till verksamhetens bruttokostnader med 2 procentenheter från 8% till 10%. Nivån på måttet innebär att kommunens finansiella tillgångar överstiger kommunens skulder. Det genomsnittliga värdet i länet försvagades under perioden med 6 procentenheter från –21% till –28%. Detta innebär att Tranås fick en 5:a i den finansiella profilen, vilket var samma som under 2021 och 2022.

Skattesats

Kommunalskatten fastställs av fullmäktige. Det sker i varje årsbudget. Denna skattesats kan ses som ett nyckeltal. Det speglar kommunens långsiktiga handlingsberedskap i förhållande till övriga kommuner i ett län, eftersom en jämförelsevis låg skattesats kan ses som en potential att stärka intäktssidan genom ett ökat skatteuttag. Det är samtidigt viktigt att klargöra att detta betraktelsesätt är tämligen pragmatiskt och därför kan ha begränsad betydelse i praktiken. Storleken på skatteuttaget är ju till stor del en fråga om ambitionsnivå som styrs av politiska överväganden.

Tranås skattesats låg under 2023 på 22,01 kr. Snittet bland Jönköpings läns kommuner uppgick till 22,02 kr. Tranås hade 2023 den 6:e lägsta skatten i länet. Detta innebar att kommunen fick en 3:a i den finansiella profilen, vilket var samma som under 2021 och 2022.

Den genomsnittliga skattesatsen i länet låg mellan 2021 och 2023 på 22,02 kr. Tranås höjde sin skattesats under 2022 med 10 öre, men sänkte med samma belopp under 2023. Detta påverkade dock inte snittet.

Skatten varierade under 2023 mellan 21,49 kr och 22,54 kr i de olika kommunerna. Lägst primärkommunal skatt hade med Tranås 21,49 kr följt av Värnamo med 21,52 kr. Högst skatt hade Nässjö med 22,54 kr och näst högst skatt hade Mullsjö med 22,34 kr.

Budgetföljsamhet

Budgetföljsamheten är ett mått på kommunens finansiella kontroll. Forskning visar att ju lägre budgetavvikelse kommunen redovisar, desto större möjlighet har organisationen att kontrollera sin ekonomi.

När det gäller budgetföljsamhet, mäts den i driftsredovisningen mot ”nämndernas resultat exklusive centralt redovisade verksamhetsrelaterade finansiella poster. Avvikelsen ställs sedan i relation till verksamhetens kostnader för att det skall gå att jämföra kommunerna i länet. Budgetavvikelsen bör ligga så nära noll som möjligt. En avvikelse på plus eller minus 1% utgör normalt inga större problem, utan det är stora negativa budgetavvikelser på nämndnivå som bör undvikas.

Den genomsnittliga budgetavvikelsen i länet blev svagare under perioden. Relateras budgetavvikelsen till verksamhetens bruttokostnader uppgick avvikelsen till 0,6% under 2021, för att förändrades den till 0,1% under 2022. Under 2023 noterades en negativ budgetavvikelse på –1,4%. Variationen var dock mycket stor bland länets kommuner, från 1,2% till –5,4%.

Under 2023 redovisade fem av tretton kommuner en positiv budgetavvikelse, vilket skall jämföras med sju kommuner under 2021. Detta betyder att budgetföljsamheten i flera kommuner försvagades under perioden.

För Tranås uppgick budgetavvikelsen under 2023 till 0,1%, vilket var en positivare och lägre budgetavvikelse än under 2022, då avvikelsen var -0,2%. För 2021 uppvisade kommunen en budgetavvikelse på 0,3%.

Poängen för budgetföljsamhet i den finansiella profilen har för Tranås pendlat mellan en 4:a och en 5:a under perioden. Under 2023 fick kommunen en 5:a.

Den finansiella profilens utveckling 2021–2023

Den finansiella profilen innehåller, förutom åtta nyckeltal, också fyra perspektiv som var för sig är viktiga när en kommuns finansiella ställning och utveckling analyseras. De fyra perspektiven är långsiktig handlingsberedskap, kortsiktig handlingsberedskap, riskförhållande samt kontroll över den finansiella utvecklingen. Perspektivens poäng utgörs av de fyra nyckeltalen som är placerade närmast perspektivet i den finansiella profilen. Det innebär att varje nyckeltal i profilen ingår i två olika perspektiv.

Tranås finansiella profil visar att kommunen under 2023 låg klart över genomsnittet för tre av perspektiven, kortsiktig handlingsberedskap, kontroll över det finansiella resultatet och riskförhållande. Det övriga perspektivet, och långsiktig handlingsberedskap, låg strax över genomsnittet.

Tranås finansiella profil visar också att kommunen under perioden förbättrade tre av perspektiven. Dessa är kort- och långsiktig handlingsberedskap, kontroll över det finansiella resultatet. Det övriga perspektivet, riskförhållande, var oförändrat under perioden.

När det gäller de enskilda åtta nyckeltalen i den finansiella profilen förbättrades poängen under perioden för ett av nyckeltalen, vilket var resultat före extraordinära poster och skattefinansieringsgrad av investeringarna.

Övriga sex nyckeltal uppvisade en oförändrad poäng, om 2021 och 2023 jämförs. Det var genomsnittligt resultat under de tre senaste åren, skattesats, soliditet, finansiella nettotillgångar, kassalikviditet och budgetföljsamhet.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Tranås finansiella utveckling under den studerade treårsperioden resulterade i en förbättrad finansiell profil. Detta innebär att utifrån profilen, jämfört med snittet i länet, hade Tranås vid utgången av 2023 ett starkare utgångsläge än under 2021.

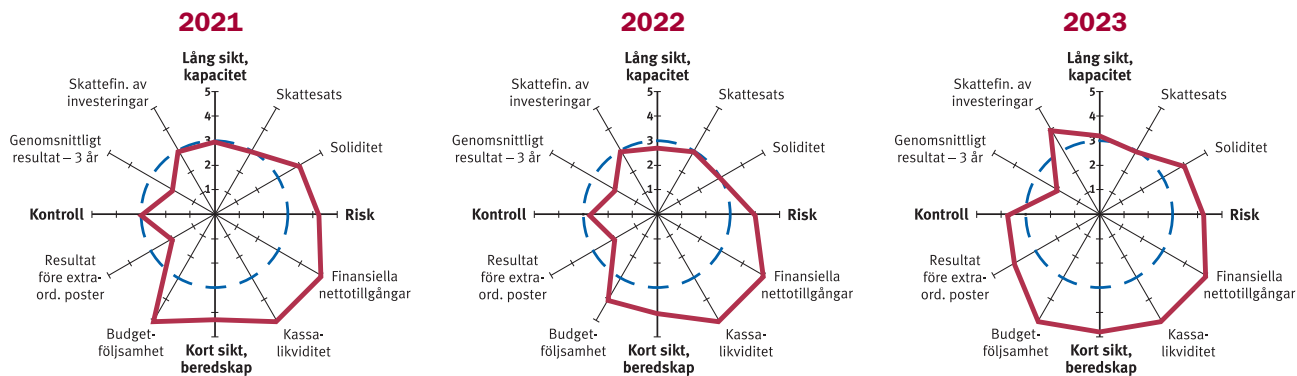
Avslutande kommentar

Tranås uppvisar en stabil och kontrollerad ekonomisk ställning. Resultatnivån bör bibehållas under de år närmaste åren för att kommunens skulder är inte ska öka i en alltför snabb takt.

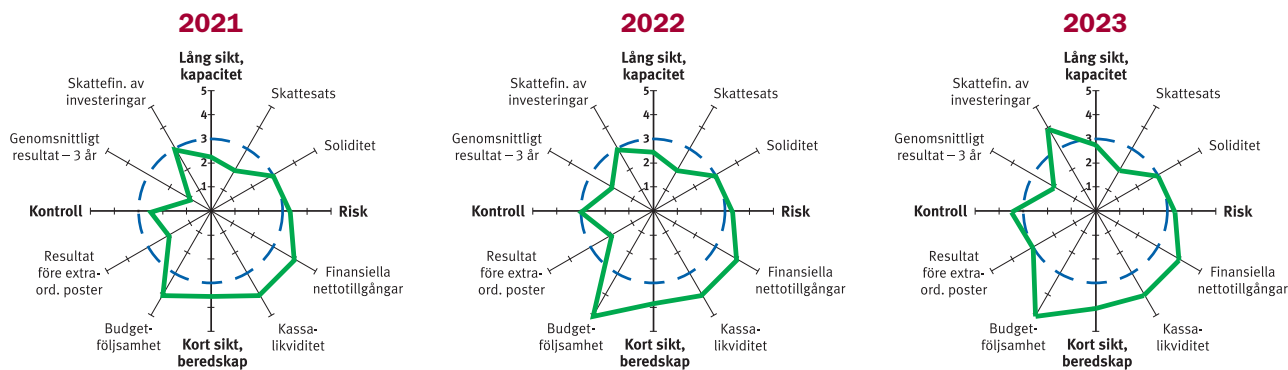
Tranås, liksom många andra svenska kommuner, står de närmaste åren inför utmaningen att upprätthålla en ekonomisk balans som beaktar både nuvarande och framtida generationers behov, samtidigt som man säkerställer en effektiv och ändamålsenlig verksamhet för dagens invånare. En central frågeställning är i vilken utsträckning nuvarande skattebetalare kan tillåtas att ackumulera skulder, utan att dessa skulder utgör en börda för framtida generationer. För att hantera detta krävs det en långsiktig strategisk planering som samverkar väl med den kortsiktiga ettårs budgeteringen. Jag är övertygad om att Tranås, med all tillgänglig expertis, kommer att kunna utveckla effektiva strategier för att lösa denna utmaning.

Finansiella profiler för Tranås kommun...

...i förhållande till Jönköpings län

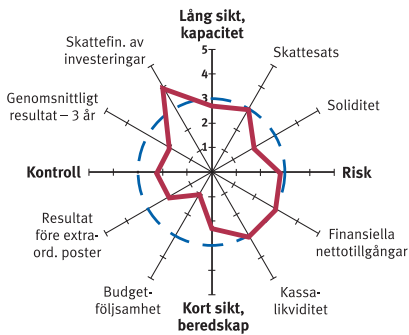

...i förhållande till riket

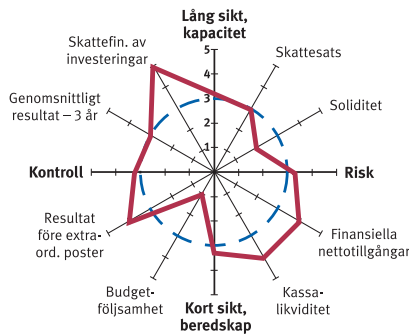

Finansiella profiler 2021–2023

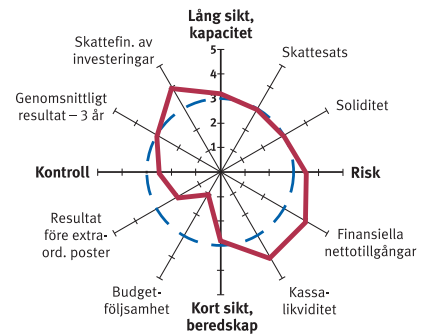
Aneby 2021

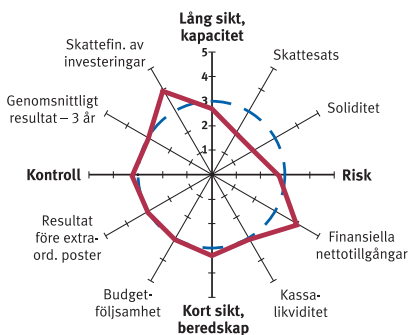
Aneby 2022

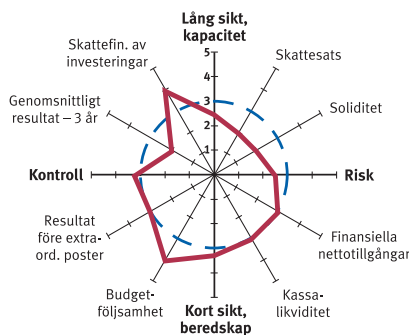
Aneby 2023

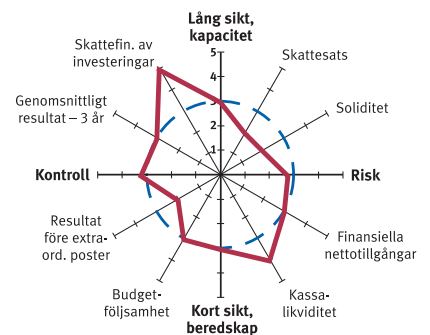
Eksjö 2021

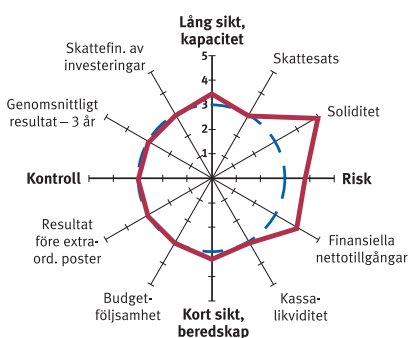
Eksjö 2022

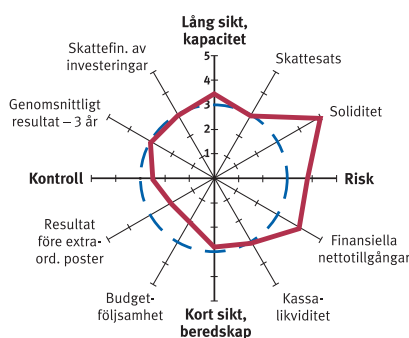
Eksjö 2023

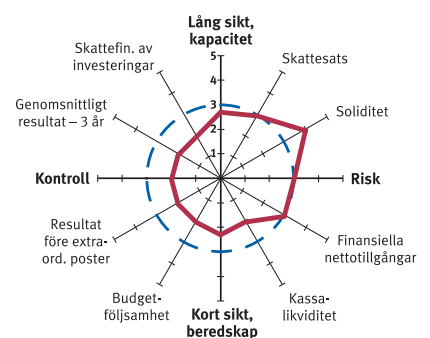
Gislaved 2021

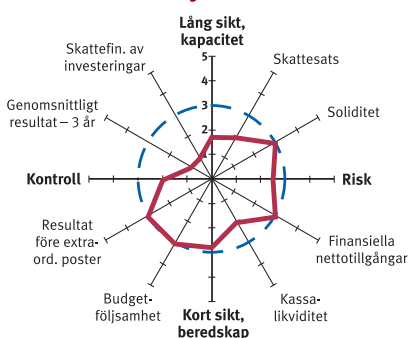
Gislaved 2022

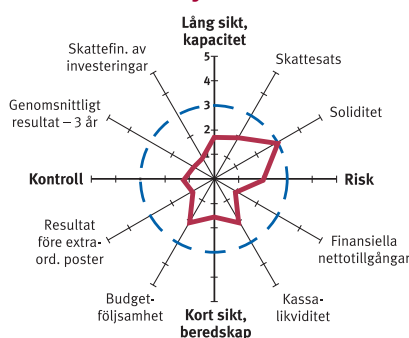
Gislaved 2023

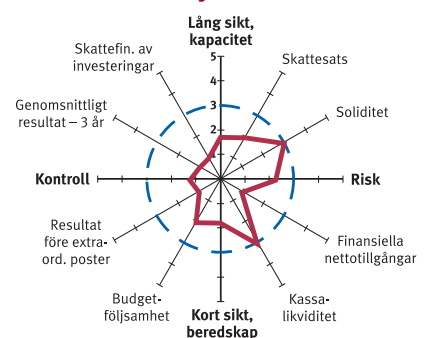
Gnosjö 2021

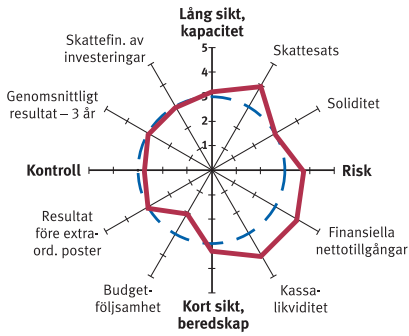
Gnosjö 2022

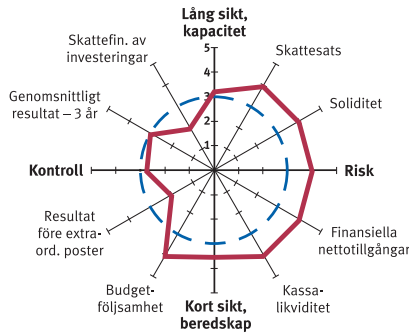
Gnosjö 2023

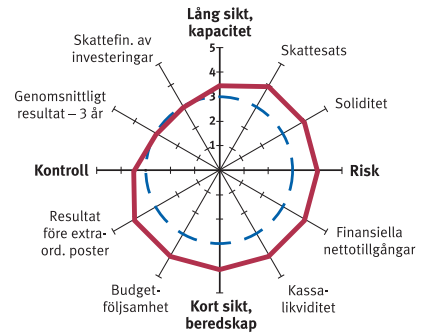
Sävsjö 2021

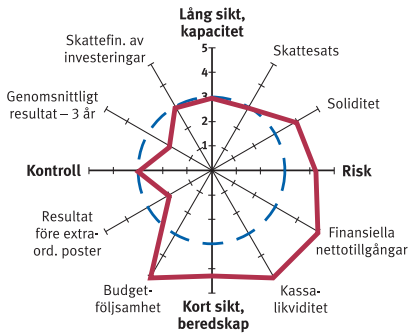
Sävsjö 2022

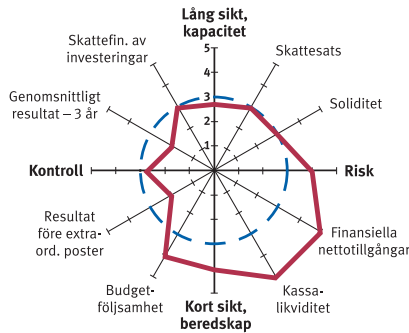
Sävsjö 2023

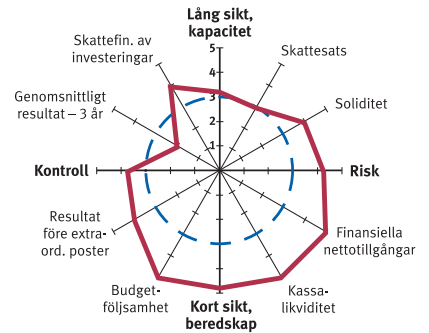
Tranås 2021

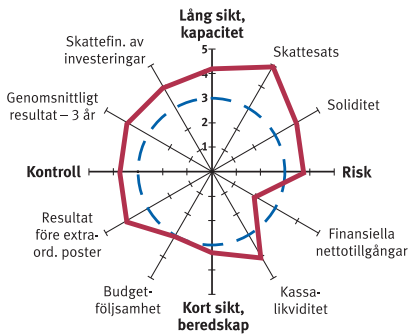
Tranås 2022

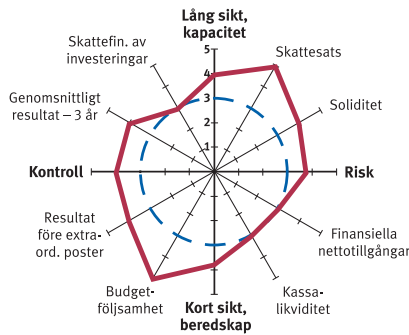
Tranås 2023

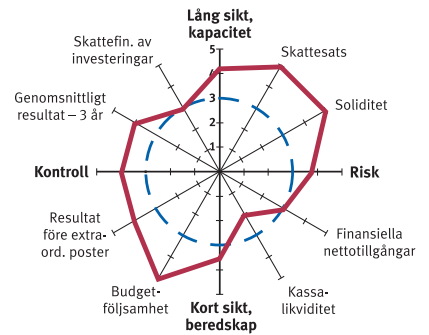
Vaggeryd 2021

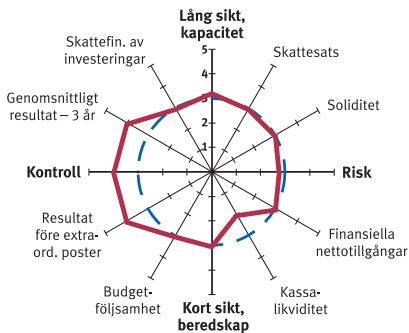
Vaggeryd 2022

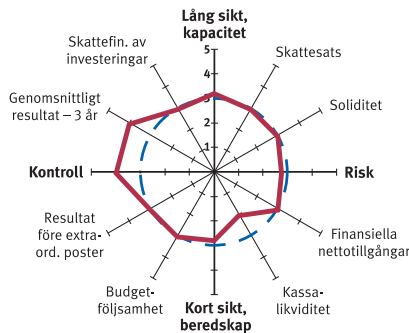
Vaggeryd 2023

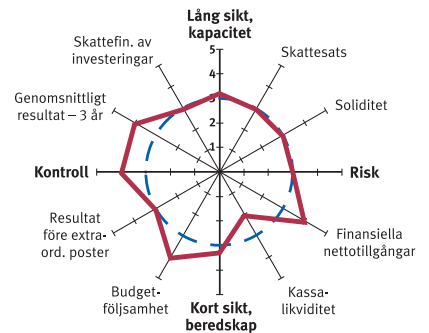
Vetlanda 2021

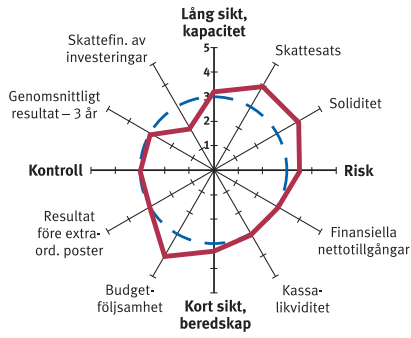
Vetlanda 2022

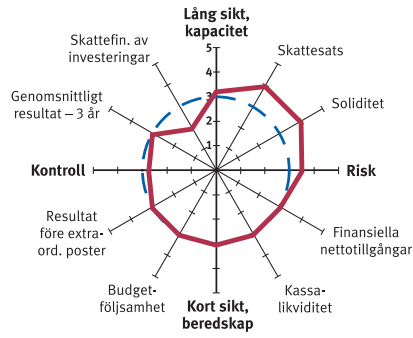
Vetlanda 2023

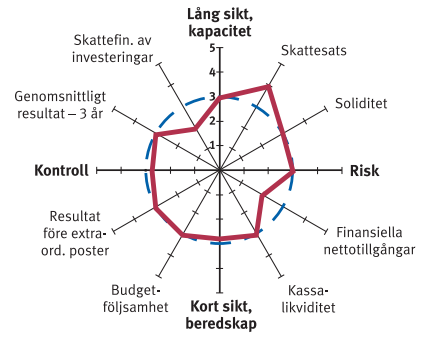
Värnamo 2021

Värnamo 2022

Värnamo 2023

Finansiella nyckeltal 2023

Kommunerna sorterade i bokstavsordning.

Skattesats (kr)	
Aneby	22,09
Eksjö	22,26
Gislaved	21,99
Gnosjö	22,24
Habo	22,17
Jönköping	21,64
Mullsjö	22,34
Nässjö	22,54
Sävsjö	21,92
Tranås	22,01
Vaggeryd	21,49
Vetlanda	22,01
Värnamo	21,52
Medel	22,02

Budgetavvikelse verksamhetens nettokostnader i relation till verksamhetens bruttokostnader (%)	
Aneby	-5,4
Eksjö	-0,9
Gislaved	-2,9
Gnosjö	-4,2
Habo	1,2
Jönköping	-0,5
Mullsjö	-3,5
Nässjö	-0,5
Sävsjö	0,2
Tranås	0,1
Vaggeryd	0,1
Vetlanda	0,5
Värnamo	-2,3
Medel	-1,4

Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser (%)	
Aneby	16
Eksjö	15
Gislaved	39
Gnosjö	16
Habo	33
Jönköping	33
Mullsjö	-1
Nässjö	15
Sävsjö	39
Tranås	39
Vaggeryd	41
Vetlanda	31
Värnamo	37
Medel	27

Resultat före extraordinära poster/verksamhetens kostnader (%)	
Aneby	-1,1
Eksjö	1,4
Gislaved	-0,6
Gnosjö	-5,4
Habo	8,5
Jönköping	2,4
Mullsjö	1,9
Nässjö	1,7
Sävsjö	3,2
Tranås	3,7
Vaggeryd	3,3
Vetlanda	2,5
Värnamo	1,5
Medel	1,8

Finansiella nettotillgångar (%)	
Aneby	-16
Eksjö	-25
Gislaved	-18
Gnosjö	-68
Habo	-60
Jönköping	-32
Mullsjö	-45
Nässjö	-24
Sävsjö	0
Tranås	10
Vaggeryd	-30
Vetlanda	-17
Värnamo	-37
Medel	-28

Resultat före extraordinära poster under de tre senaste åren/ verksamhetens kostnader tre senaste åren (%)	
Aneby	3,4
Eksjö	3,7
Gislaved	2,9
Gnosjö	-0,4
Habo	9,8
Jönköping	5,2
Mullsjö	3,7
Nässjö	2,9
Sävsjö	4,3
Tranås	3,1
Vaggeryd	6,4
Vetlanda	5,3
Värnamo	3,8
Medel	4,2

Samtliga nyckeltal förklaras på sidan 15.

Kassalikviditet (%)	
Aneby	135
Eksjö	122
Gislaved	70
Gnosjö	71
Habo	94
Jönköping	64
Mullsjö	113
Nässjö	74
Sävsjö	118
Tranås	174
Vaggeryd	68
Vetlanda	70
Värnamo	85
Medel	97

Skattefinansieringsgrad av investeringarna (%)	
Aneby	81
Eksjö	164
Gislaved	44
Gnosjö	0
Habo	44
Jönköping	59
Mullsjö	60
Nässjö	72
Sävsjö	54
Tranås	99
Vaggeryd	68
Vetlanda	67
Värnamo	33
Medel	65

Investeringar/verksamhetens nettokostnader (%)	
Aneby	5
Eksjö	4
Gislaved	11
Gnosjö	14
Habo	38
Jönköping	16
Mullsjö	13
Nässjö	7
Sävsjö	13
Tranås	8
Vaggeryd	14
Vetlanda	11
Värnamo	24
Medel	14

Samtliga nyckeltal förklaras på sidan 15.

Koncernanalys av Tranås kommunkoncern

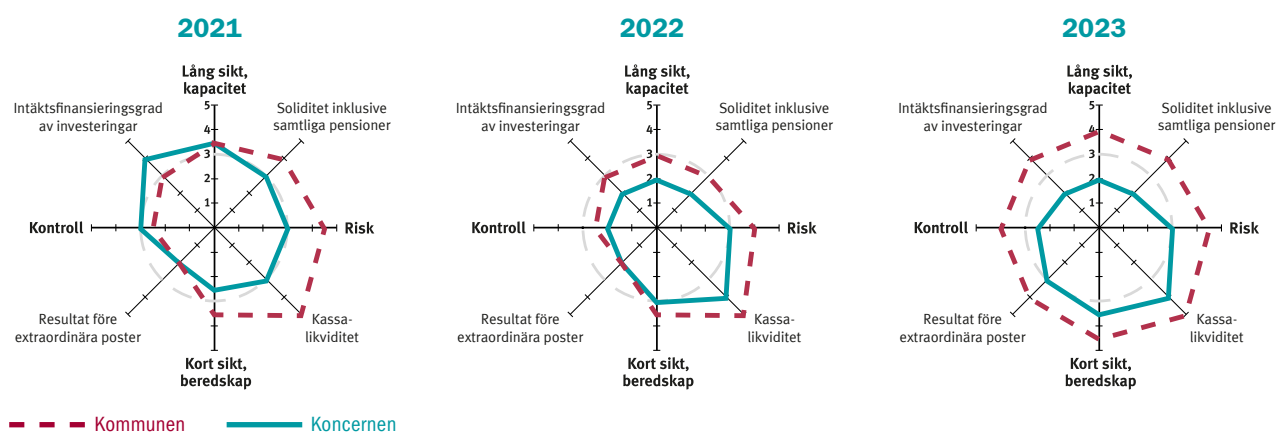
Denna analys syftar till att kortfattat beskriva de finansiella förutsättningarna som finns för Tranås kommunkoncern i förhållande till övriga kommunkoncerner i Jönköpings län. Detta görs genom att fyra viktiga nyckeltal jämförs för kommun och koncern för Tranås mot övriga kommuner. Dessa redovisas i tabellform och poängsätts i den finansiella profilen enligt den modell som tidigare har använts i rapporten.

Finansiella nyckeltal för kommun och koncern

Nyckeltal (procent)	Nivå på måttet i Tranås 2022	Snittet i länet 2022	Nivå på måttet i Tranås 2023	Snittet i länet 2023	Differens mot länets snitt
Långsiktig kapacitet/Risk					
Soliditet* för kommun	36	28	39	27	12
Soliditet* för koncern	20	23	19	23	-4
Kortsiktig beredskap/Risk					
Kassalikviditet för kommun	174	118	174	97	77
Kassalikviditet för koncern	135	113	131	90	41
Kortsiktig beredskap/Kontroll					
Resultat före extraordinära poster / verksamhetens kostnader för kommun	2,5	5,5	3,7	1,8	1,9
Resultat före extraordinära poster / verksamhetens kostnader för koncern	1,7	5,8	2,4	2,2	0,2
Långsiktig kapacitet/Kontroll					
Skattefinansieringsgrad av investeringar i kommun	86	148	99	65	34
Intäktsfinansieringsgrad av investeringar i koncern	63	108	31	59	-28

* Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser

För definitioner se nästa sida.

Tranås koncernens finansiella förutsättningar utifrån den finansiella profilen

1. Soliditet

Tranås koncern har en lägre soliditet jämfört med snittet i länet. Koncernen redovisade 2022 ett värde på 20%. Det försvagades till 19% under 2023. Detta var -4 procentenheter lägre än snittet i länet som uppgick till 23%. Detta gav 2023 en 2:a för koncernen i den finansiella profilen. I kommunprofilen låg Tranås på en 4:a.

2. Kassalikviditet

Tranås koncern har en högre kassalikviditet jämfört med snittet i länet. Koncernen redovisade 2022 ett värde på 135%, vilket försvagades till 131% under 2023. Detta var 41 procentenheter högre än snittet i länet som uppgick till 90%. Detta gav en 4:a för koncernen i den finansiella profilen. För kommunen låg Tranås på en 5:a.

3. Resultat före extraordinära poster

Tranås koncern redovisade under 2023 ett högre resultat i förhållande till snittet i länet. Koncernen redovisade 2022 ett värde på 1,7%, vilket förbättrades till 2,4% under 2023. Detta var 0,2 procentenheter högre snittet i länet som uppgick till 2,2%. Detta gav en 3:a för koncernen i den finansiella profilen. I kommunprofilen låg Tranås på en 4:a.

4. Egenfinansieringsgraden av investeringar

Tranås koncern redovisade under 2023 en lägre intäktsfinansieringsgrad av investeringarna jämfört med snittet i länet. Koncernen redovisade 2022 ett värde på 63%, vilket försvagades till 31% under 2023. Detta var -28 procentenheter lägre än snittet i länet som uppgick till 59%. Detta gav en 2:a för koncernen i den finansiella profilen. I kommunprofilen låg Tranås på en 4:a.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att Tranås kommunkoncerns finansiella utveckling mellan 2022 och 2023, resulterade i en ganska oförändrad finansiell profil. Detta innebär att utifrån profilen, jämfört med snittet i länet, hade Tranås vid utgången av 2023 samma utgångsläge som under 2022.

Finansiellt resultat och ställning för koncernerna i länet Jönköping 2023

I nedanstående tabell har koncernerna i Jönköpings län placerats in utifrån två dimensioner, resultat i form av resultatet under 2023 och finansiell ställning i form av soliditet under 2023. Varje dimension har sedan delats upp i tre olika under delar; ”stark”, ”varken stark eller svag” samt ”svag”. Det innebär att det finns nio olika scenarier/rutor som en koncern kan placeras in i. Ju starkare ekonomi, ju längre upp till vänster hamnar koncernen. Koncernerna i respektive ruta har dock inte ordnats i finansiell ordning, utan ligger i bokstavsordning.

	Stark finansiell ställning (En soliditet som är starkare än 25% under 2023 *)	Varken stark eller svag finansiell ställning (En soliditet som ligger mellan 0-25% under 2023 *)	Svag finansiell ställning (En soliditet som är svagare än 0% under 2023 *)
Starkt resultat (Resultatet var högre än 2 % av verksamhetens bruttokostnader under 2023)	Habo Sävsjö Vaggeryd Vetlanda	Eksjö Jönköping Mullsjö Nässjö Tranås	
Varken starkt eller svagt resultat (Resultatet låg mellan 1%-1,99 % av verksamhetens bruttokostnader under 2023)	Gislaved Värnamo	Aneby Gnosjö	
Svagt resultat (Resultatet var svagare än 1% av verksamhetens bruttokostnader under 2023)			

Definition av nyckeltal som används i koncernanalysen på föregående sida

Soliditet

Eget kapital i förhållande till totala tillgångar. I måttet inkluderas samtliga pensionsförpliktelser inom linjen.

Kassalikviditet

Måttet räknas fram genom att kortfristiga fordringar, kortfristiga placeringar samt kassa och bank divideras med kortfristiga skulder. Nyckeltalet innefattar inte lager och förråd.

Resultat före extraordinära poster

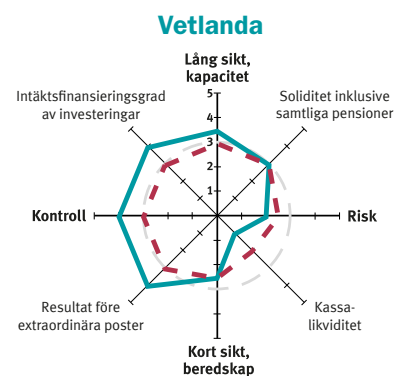
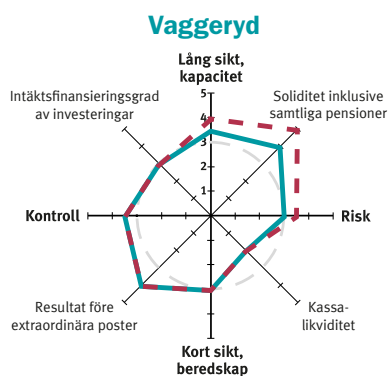
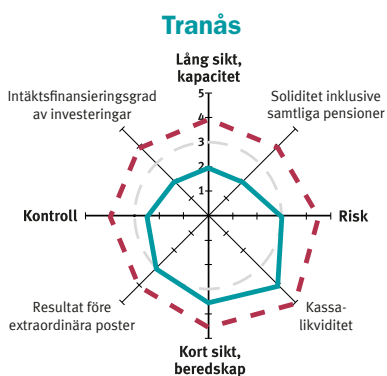
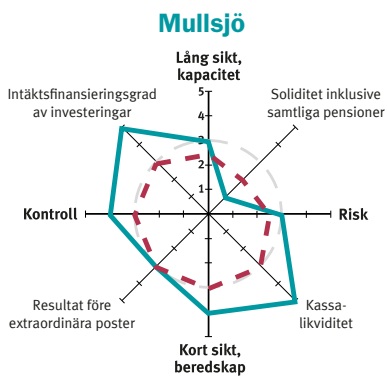
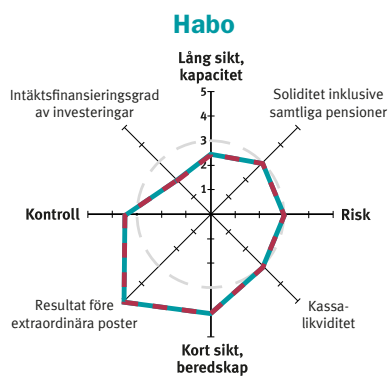
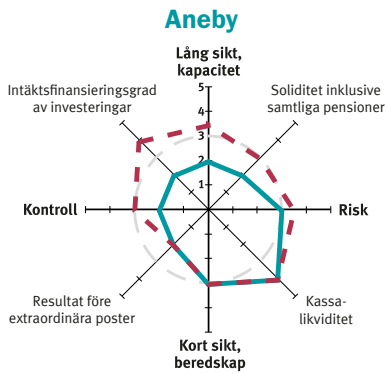
Summan av koncernens samtliga intäkter och kostnader

under året exklusive extraordinära poster. Resultatet har dividerats med verksamhetens bruttokostnader för att jämförelser skall kunna göras mellan de analyserade kommunerna.

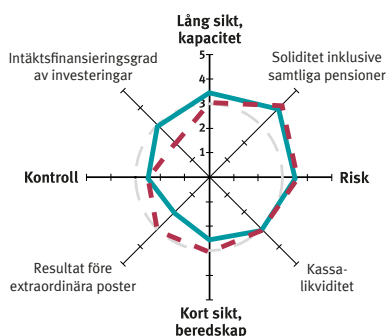
Egenfinansieringsgraden av investeringar

Beskriver hur stor andel av årets investeringar som koncernen kan finansiera med egna medel i form av återstående intäkter. Egna medel räknas fram genom att årets resultat justeras för likvidpåverkande poster. Används för koncernen.

Jönköpings län koncernprofiler och nyckeltal 2023

Värnamo

Resultat före extraordinära poster i förhållande till verksamhetens kostnader 2023

Habo	8,3
Sävsjö	4,1
Vaggeryd	3,9
Jönköping	3,1
Vetlanda	3,1
Mullsjö	2,7
Nässjö	2,5
Tranås	2,4
Eksjö	2,3
Värnamo	1,7
Gislaved	0,5
Aneby	-0,9
Gnosjö	-5,2
Medel	2,2

Intäktfinansieringsgrad av investeringarna 2023

Mullsjö	113
Eksjö	89
Vetlanda	77
Nässjö	75
Sävsjö	68
Gislaved	63
Jönköping	54
Vaggeryd	53
Värnamo	50
Aneby	48
Habo	38
Tranås	31
Gnosjö	8
Medel	59

Soliditet 2023

Gislaved	42
Vaggeryd	31
Värnamo	30
Habo	27
Sävsjö	27
Vetlanda	27
Jönköping	23
Nässjö	23
Eksjö	21
Tranås	19
Gnosjö	17
Aneby	11
Mullsjö	1
Medel	23

Kassalikviditet 2023

Mullsjö	135
Tranås	131
Aneby	101
Sävsjö	99
Eksjö	97
Nässjö	94
Habo	91
Värnamo	87
Gislaved	81
Gnosjö	78
Jönköping	63
Vaggeryd	63
Vetlanda	44
Medel	90

Kommunforskning i Västsverige

är en organisation som bedriver forskning inom området ekonomi och organisation i kommuner och landsting. Organisationen och verksamheten är uppbyggd kring ett samarbetsavtal mellan kommuner och landsting samt universitet och högskolor i Västsverige. Syftet med samarbetsavtalet är att initiera forskning inom det nämnda området och därigenom bidra till att skapa en stark forskningsmiljö. KFi:s verksamhet idag kan delas in i områdena redovisning, organisering och styrning.

**KommunForskning
i Västsverige**